

PB

1987

1

Styczeń

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

MIESIĘCZNIK STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

- Biblioteki publiczne na Ziemi Gorzowskiej
- Kształcenie bibliotekarzy na poziomie wyższym – polemiki
- Zestawienie bibliograficzne książek o Sienkiewiczu

TREŚĆ

Lucyna Kotecka	3	BIBLIOTEKI PUBLICZNE NA ZIEMI GORZOWSKIEJ
Marian Walczak	9	BIBLIOTEKOZNAWCA CZY BIBLIOTEKARZ?
Halina Kamińska	13	OBSŁUGA BIBLIOTECZNA LUDZI CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH — MODEL DUŃSKI
Juliusz Wasilewski	15	STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH 1917—1987
Anna Jabłkowska-Jaskulska	19	HENRYK SIENKIEWICZ (5 maja 1846 — 15 listopada 1916) — zestawienie bibliograficzne książek o pisarzu
Maria Lenartowicz	24	PRZEPISY KATALOGOWANIA KSIĄŻEK. Prace współwydane
Jerzy Bednarz	26	PRAWO BIBLIOTECZNE
Stanisław Kondek	27	BIBLIOTEKARSKIE LEKTURY
Grażyna Szpulak	29	KATALOG ALFABETYCZNY I RZECZOWY — lekcja biblioteczna
wkładka	—	KTO JEST KIM W BIBLIOTEKARSTWIE I INFORMACJI NAUKOWEJ
wkładka	—	SPIS TREŚCI ZA ROK 1986 .

Nakładem — Wydawnictwa „Czasopisma Wojskowe”, ul. Grzybowska 77
00-590 Warszawa tel. 20-42-85.

REDAKTOR NACZELNY: Władysława Wasilewska. **KOLEGIUM DORADCZE:**
Małgorzata Broll, Jan Burakowski, Jadwiga Chłopecka, Marcin Drzewiecki,
Andrzej Kempa, Krystyna Kuźmińska, Józef Lewicki (przewodniczący),
Danuta Przemieniecka.

REDAKTOR TECHNICZNY: Elżbieta Matusiak

Wydawca: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Adres redakcji i administracji: 00-953 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 27-08-47

Cena zł 90,—. Prenumerata roczna: 1080,— zł. Podpisano do druku i druk
ukończono w styczniu 1987 r. Nakład 21 700 egz. Ark. druk. 2.50, ark. wyd. 3.75.

Papier ilustr. V kl., 70 g.

Wojskowa Drukarnia w Gdyni, Zam. 0965 z 1986 r. M-3

KORRESPONDENCI TERENOWI: BIELSKO-BIAŁA — Helena Małysiak — Sucha Beskidzka,
ul. Zjednoczenia 23, tel. 22-47, CHEŁM — Irena Muda — Woj. Bibl. Publ., Plac Tysiąclecia 2,
tel. 520-61, GORZÓW WIELKOPOLSKI — Lucyna Kotecka — Woj. Bibl. Publ., ul. Łokietka
37, tel. 239-47. OPOLE — Janina Kościół — Filia nr 4 Woj. Bibl. Publ., Plac Hanki Sawickiej,
tel. 450-30, SIEDLCE — Tadeusz Kamiński — Woj. Bibl. Publ., ul. 3 Maja 44, tel. 225-29, 229-19,
TARNÓW — Zofia Rogowska — Woj. Bibl. Publ., ul. Staszica 6, tel. 22-20-93.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

UKAZUJE SIĘ OD ROKU 1949

Styczeń 1987

Biblioteki publiczne na Ziemi Gorzowskiej

LUCYNA KOTECKA

Pełne zaprezentowanie bibliotek województwa gorzowskiego w krótkim opracowaniu jest próbą trudną, jeśli nie niemożliwą do zrealizowania. Zagadnienia z konieczności muszą być potraktowane skrótowo, „sygnalizująco”. Starano się zawrzeć w materiale zarówno sylwetkę województwa, jak i podstawowe dane charakteryzujące czytelnictwo oraz działalność bibliotek, stąd niezbędne okazało się za cytowanie niektórych wskaźników wyróżniających to województwo spośród pozostałych.

Nie sposób też dać satysfakcji wszystkim dobrze pracującym bibliotekom i bibliotekarzom i przedstawić obszerniej indywidualne osiągnięcia. Ich działalność z powodzeniem mogłaby być przedmiotem oddzielnych artykułów.

Województwo gorzowskie powstało po reformie administracyjnej w r. 1975 obejmuje powierzchnię około 8,5 tys. km² (2,7% powierzchni kraju), co stawia je w rzędzie województw większych obszarowo. Łączna ilość miast i wsi wynosi 1349 (19 miast-gmin, 19 gmin oraz 2 miasta wydzielone).

Pod względem demograficznym gorzowskie nie należy do najgęściej zaludnionych. Zamieszkuje je około 483 tys. osób (56 na 1 km²), 60% populacji skupiają miasta.

W sferze gospodarki dominuje w województwie przemysł (drzewno-papierniczy, włókienniczy) i rolnictwo (bliżej 68% użytków rolnych skupiają przedsiębiorstwa uspołecznione), wykształca się również jego funkcja turystyczno-wypoczynkowa, czemu sprzyjają warunki naturalne — lasy zajmujące 44% powierzchni (Puszcza Drawska, Barlinecka, Notecka, Lubuska), 21 rezerwatów przyrody, jeziora (ponad 740 o powierzchni powyżej 1 ha).

Stolica województwa — Gorzów Wlkp. (prawie 120 tys. mieszkańców) — jest siedzibą władz politycznych i administracyjnych, ośrodkiem nauki, oświaty i kultury oddziałującym na cały region. Funkcjonują tu: Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego AWF w Poznaniu, punkt konsultacyjny Politechniki Szczecińskiej, stały teatr, Muzeum Okręgowe, Biuro Wystaw Artystycznych, Wojewódzki Dom Kultury, zakładowe domy kultury, średnia szkoła muzyczna. Dorobkiem mogą się wykazać gorzowskie towarzystwa: naukowe, kulturalne, fotograficzne, muzyczne. W skład placówek kultury wchodzi biblioteki publiczne: WBP oraz jej 18 filii.

Sieć bibliotek publicznych w Gorzowskim obejmuje bibliotekę wojewódzką, 1 bibliotekę miejską, 19 bibliotek miejsko-gminnych, 19 gminnych oraz 105 filii bibliotecznych. Uzupełnia ją 565 punktów bibliotecznych stałych i 70 sezonowych. Placówek przeznaczonych wyłącznie dla dzieci jest tylko 5, natomiast w 21 biblio-

tekach wyodrębnione są oddziały dziecięce.

Przyjęto zasadę, w myśl której w każdej miejscowości powyżej 500 mieszkańców działa filia biblioteczna, zaś punkt — w każdej wsi sołectkiej i miejscowości liczącej 100 mieszkańców. Niestety, pełna realizacja tego założenia napotyka trudności wynikające najczęściej z uwarunkowań lokalnych. Stan sieci można jednak uznać za dobry, zwłaszcza że ostatnie dwa lata przyniosły widoczny postęp — otwarto 9 nowych placówek i przybyły 43 stałe punkty biblioteczne.

Organizacyjnie biblioteki stopnia podstawowego (MBP, BPMiG i GBP) pod względem merytorycznym podlegają bezpośrednio WBP. Formalnie nie funkcjonujące już, rozwiązane na przełomie lat 70/80 rejonów pojmowane są obecnie umownie — wyłącznie w dziedzinie organizacji gromadzenia i opracowania zbiorów, instruktażu oraz doskonalenia kadry. System taki ma niezaprzeczone zalety (m.in. lepsza więź WBP z terenem, możliwość bezpośredniego sterowania zakupem, szkoleniem), ale i szereg wad (dezintegracja środowiska, osłabienie byłych bibliotek rejonowych, najczęściej z dobrą bazą i ustabilizowaną kadrami, konieczność „rozpraszania się” WBP na sprawy drobne, techniczne).

Zbiory bibliotek, gromadzone najczęściej od podstaw, są już w skali województwa dość bogate — 1 827 688 wol. Sam Gorzów dysponuje zasobem około 375 tys. wol. Dominuje literatura piękna dla dorosłych (40%), dziecięca stanowi 23%, pozostała część to wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe, czasopisma. Wskaźnik nasycenia w województwie wynosi 378 wol., nie jest więc niski. Istnieją jednak spore dysproporcje między poszczególnymi jednostkami administracyjnymi.

Zbiory specjalne, w ostatnich latach wzbogacane zwłaszcza w WBP, obejmują ponad 45 600 jednostek inwentarzowych, z przewagą dokumentów audiowizualnych. Rozrasta się płytoteka i taśmoteka Biblioteki Wojewódzkiej, zbiór książek mówionych, grafiki i rękopisów regionalnych twórców.

System gromadzenia i opracowania zbiorów opiera się na centralnym zakupie nowości dla wszystkich bibliotek województwa, dokonywanym przez oddziały GiOZ WBP usytuowane przy byłych bibliotekach rejonowych. W r. 1985 tą drogą wpłynęło do bibliotek ponad 120 tys. wol., co dało jeden z wyższych w kraju wskaźnik zakupu — 24,9.

Do obowiązków oddziałów, poza gromadzeniem i opracowaniem nowości dla bibliotek rejonu zakupu, należy także pewien zakres działalności instrukcyjnej i

kontrolnej dotyczącej księgozbiorów i katalogów. Rozwiązanie takie, jakkolwiek nie bez wad, przyniosło rzeczywistą poprawę sytuacji w dziedzinie porządkowania i kontroli zbiorów oraz melioracji katalogów.

Czytelnictwo w Gorzowskim kształtuje się na dobrym poziomie. Wyniki osiągnięte w r. 1985 (122 400 czytelników, 2,4 mln wypożyczeń) należą do najlepszych w 10-leciu i plasują województwo na wysokiej pozycji w skali kraju. Poczawszy od r. 1983 nie notuje się spadku zainteresowania książką, wskaźniki obrazujące czytelnictwo systematycznie wzrastają (w r. 1985 na 100 mieszkańców przypadło 25,4 czytelników — 504 wypożyczeń). Prawie 39% korzystających z bibliotek stanowią dzieci i młodzież do lat 14. Cieszy też fakt, iż czytelnictwo na wsi kształtuje się pod względem ilościowym na poziomie wyższym od średniej wojewódzkiej.

W zakresie obsługi ludzi niepełnosprawnych i tzw. „trzeciego wieku” województwo stawia w zasadzie pierwsze kroki, ma jednak i w tej dziedzinie spore osiągnięcia. Rozpoczęła działalność sieć specjalistycznych punktów bibliotecznych zajmujących się upowszechnianiem książki mówionej niewidomym. Punkty te zdołały dotąd objąć obsługą niewiele ponad 30% potencjalnych czytelników, forma ta jednak będzie rozwijana.

Działalność oświatowa i informacyjna jest prowadzona we wszystkich bibliotekach. Praca z czytelnikiem jest różnorodna, choć w formach dość typowa — sprowadza się do organizacji wystaw, lekcji bibliotecznych, wieczorów bajek, projekcji filmów, spotkań autorskich. Są i przedsięwzięcia o szerszym zasięgu, jak np. uczestnictwo (z powodzeniem) w ogólnopolskich konkursach („Gdybym był pisarzem i malarzem”, „Ojczyzna — Naród — Społeczeństwo”, „Polsko-radzieckie braterstwo broni w literaturze polskiej i radziec-

kiej), coroczne wojewódzkie konkursy czytelnicze i plastyczne dla dzieci i młodzieży (np. „Czy jesteśmy sami we Wszechświecie?” — poświęcony Kopernikowi, „Portret tej Ziemi” — z okazji 40. rocznicy powrotu Ziem Zachodnich do Macierzy, „Związek Radziecki — kraj i ludzie” i inne).

W Gorzowie i na terenie województwa działa też Studium Wiedzy o Książce, dość popularne są spotkania autorskie. Wbrew ogólnym sądom pisarzy są w bibliotekach oczekiwani, stąd w ostatnich latach często na Ziemi Gorzowskiej gościli — m.in. Jan Koprowski, Maria Terlikowska, Marian Orłowski, Zygmunt Lichniak, Nikos Chadziniakolau, Alicja Patey-Grabowska.

Nieszablona działalność wystawiennicza prowadzi w Gorzowie Filia Zbiorów Audiowizualnych, eksponując w małej galerii głównie grafiki twórców regionalnych, m.in. Andrzeja Gordona, Magdaleny Cwiertni, Izabeli Zabierowskiej. Udostępnia ponadto płyty, taśmy, reprodukcje. Działalność swą rozpoczęła w r. 1985 podczas ogólnopolskiej inauguracji roku kulturalnego i sezonu artystycznego 1985/1986, a funkcjonuje w estetycznych pomieszczeniach, specjalnie do jej potrzeb zaadaptowanych.

Dobrym warsztatem do działalności informacyjnej dysponuje WBP, a także większe biblioteki województwa. Nacisk kładzie się przede wszystkim na informację o regionie, na pomoc uczącym się oraz mniejszym bibliotekom. Szczególnie przydatny okazuje się tu zespół kartotek zagadnicowych, w tym regionalnej. Opracowuje się ponadto wykazy nabytków oraz czasopism gromadzonych w większych bibliotekach, a także pomoce metodyczne dla bibliotek niżej zorganizowanych.

Kadra bibliotekarska, jeden z najistotniejszych czynników wpływających na jakość pracy placówek, liczy 274 osoby, w tym na pełnych etatach — 218. Struktury wykształcenia nie można uznać za najlepszą. Tylko 40% pracowników ma kwalifikacje fachowe, zaledwie 5% legitymuje się wyższym wykształceniem bibliotekarskim. Niewątpliwie sytuację tą prowokuje brak w Gorzowskim ośrodków kształcenia kadry dla bibliotek. Adepti zawodu korzystają z Filii CUKB w Poznaniu, Szczecinie i Zielonej Górze oraz ze szkół wyższych w tych miastach, a ostatnio także w Łodzi i Gdańsku. Obecnie kwalifikacje zawodowe na różnym poziomie zdobywa ponad 30 osób. Wykorzystywana jest też oferta POKB w Jarocinie. Największą popularnością cieszą się kursy metodyki pracy z dziećmi, a także przeznaczane dla kierowników bibliotek. Pozyskiwane dla kwalifikowanej kadry stanowi

ciągle jeden z największych problemów gorzowskich bibliotek.

Sytuacja lokalowa oraz baza materialna bibliotek w znacznym stopniu determinują ich działalność. Pod względem warunków pracy placówek bibliotecznych Gorzowskie ze pewnością nie różni się zbyt wiele od innych województw, zwłaszcza „nowych”.

W lokalach zbudowanych według typowych projektów funkcjonują tylko 2 biblioteki (w Międzyrzeczu i Słubicach), 1 — w obiekcie zabytkowym (w Myśliborzu), 50% pracuje w pomieszczeniach dobrych lub dostatecznych, pozostałe zaś nie dysponują bazą, którą uznać by można za zadowalającą. Do tej grupy należy niestety także sama WBP, a zwłaszcza jej „centrala”.

Nie można nie zauważyć jednak zmian na lepsze, które zaszły w ostatnich latach głównie dzięki adaptacjom i remontom lokali, np. w Sulęcinie, Choszczynie, Drezdenku, Dębnie, Kostrzynie, Witnicy, Międzychodzie, Kłodawie, Bledzewie, Skwierzynie, Osinie Lub. Zaawansowanie prac pozwala sądzić, iż w niedługim czasie grupę tę powiększą placówki w Rzeczu, Strzelcach Kraj. i Dobiegniewie. Rysują się też perspektywy radykalnej zmiany warunków pracy Biblioteki Wojewódzkiej.

Pierwsze biblioteki na ziemiach obecnego województwa zaczęły powstawać już w r. 1945, najczęściej od podstaw, dzięki zbiorcom wśród mieszkańców. Zaczątkiem zbiorów były książki przywiezione tu przez repatriantów, stanowiące dary Polskiego Związku Zachodniego oraz pozostające po polskich instytucjach, jakie istniały w niektórych rejonach.

Najstarsze placówki biblioteczne znajdują się w Międzychodzie (1945), Sulęcinie (1945), Gorzowie (1946), Skwierzynie (1946), Słubicach (1946).

Najwcześniej — w r. 1945 — powstały: **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Międzychodzie** — początkowo jako Powiatowa Centrala Biblioteczna, przemianowana w r. 1948 na Powiatową Bibliotekę Publiczną; pierwszym dyrektorem była — Maria Dłużewska-Stańczak —

— lokal o powierzchni 250 m², w nim: Oddział dla Dzieci, Oddział dla Dorosłych, 2 czytelnie;

— zbiory — 35 tys. wol., 78 tytułów czasopism;

— czytelników w ciągu roku ponad 4300, wypożyczeń około 94 000; wskaźniki rozczytania (50,8) i wypożyczeń (701) wyższe od średniej wojewódzkiej;

— sukcesy w dziedzinie pracy środowiskowej (m.in. Studium Wiedzy o Książce, spotkania autorskie, kursy języków obcych, prelekcje na temat historii regionu);

— doskonała kadra — 5 osób, wszystkie z kwalifikacjami fachowymi, znane z aktywności społecznej, o wysokim prestiżu w środowisku;

— 4 filie biblioteczne — w Międzychodzie, Łowyniu, Kamionnie, Bielsku, nadzór nad 30 punktami bibliotecznymi;

— placówką kieruje od r. 1974 Antoni Taczanowski.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Sulęcinie

— powstała w ramach tzw. Domu Społecznego, jej organizatorem i pierwszym kierownikiem była Wanda Jasińska;

— prowadzi Oddział dla Dzieci, Oddział dla Dorosłych, czytelnię, zajmuje powierzchnię 180 m² w nowo wyremontowanym obiekcie, użytkowanym również przez Sulęciński Dom Kultury;

— zbiory — około 40 tys. wol. oraz 113 tytułów czasopism; czytelników w ciągu roku ponad 3000, wypożyczeń ponad 43 000; wysokie wskaźniki rozczytania (37,5) i wypożyczeń (488);

— 3 filie biblioteczne — w Ostrowie, Trzemesznie i Zubrowie, nadzór nad 20 punktami bibliotecznymi;

— placówką kieruje od r. 1967 Waleria Jaśnikowska.

Najlepsze biblioteki województwa wyłoniło współzawodnictwo prowadzone w r. 1985. Nagrody i wyróżnienia otrzymało 13 placówek, a także 20 dyrektorów i kierowników. Bibliotekom w Międzyrzeczu, Choszczynie i Międzychodzie przyznano nagrody na szczeblu centralnym.

Ściłą czołówkę w Gorzowskim stanowią:

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Międzyrzeczu

— w budynku wzniesionym według projektu, typowego w r. 1975, o powierzchni użytkowej 1192 m², Oddział dla Dorosłych, Oddział dla Dzieci, 2 czytelnie o 100 miejscach;

— doskonałe wyniki czytelnicze: w r. 1985 — ponad 7800 czytelników, 106 000 wypożyczeń; bogaty, starannie i fachowo gromadzony księgozbiór — ponad 95 tys. wol., wzorowy warsztat bibliotekarski (katalogi, kartoteki); w jej ramach działa również Filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej;

— 5 filii bibliotecznych (Bukowiec, Kaława, Kursko, Bobowicko, Międzyrzecz), nadzór nad 20 punktami bibliotecznymi;

— kadra — 7 osób (wysoka fachowość, ambicja, autentyczna pasja działania i umiejętność tworzenia specyficznej atmosfery);

— placówką kieruje od r. 1959 mgr Hanna Kołtyso.

Filia Biblioteczna w Bielsku (miasto i gmina Międzychód)

— niewielki lokal, znakomite efekty we współpracy z klubem „Ruch”, przedszkolem, Kołem Gospodyń Wiejskich;

— sukcesy w upowszechnianiu książki zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, dziecięcy teatrzyk „Cudaczek”;

— liczne sezonowe punkty biblioteczne, również w samym środku Puszczy Noteckiej, z książkami dla turystów odwiedzających Pojezierze Międzychodzko-Sierakowskie.

— placówką kieruje Alicja Wojciechowska.

Do bibliotek o pięknych wnętrzach należą

— **Filia Zbiorów Audiowizualnych w Gorzowie**, gdzie na powierzchni niespełna 90 m² usytuowano wypożyczalnię oraz czytelnię muzyczną i plastyczną. Wystrój pomieszczeń wykonano według projektu jednego z gorzowskich artystów.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Słubicach, najbardziej reprezentacyjna, dysponująca budynkiem zbudowanym według projektu typowego w r. 1975, nowoczesnie wyposażonym, z nieszablonowym rozwiązaniem wnętrza, z licznie odwiedzaną przez młodzież Izbą Pamięci.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Myśliborzu, usytuowana w obiekcie zabytkowym — w klasztorze z XIII w., wchodzącym w skład większego kompleksu kościelno-klasztornego dominikanów, w pomieszczeniach czytelnie cenne sklepienia: w jednej sali kryształowe, w drugiej — krzywizny z żebrami, wsparte na jednym filarze.

Dobre warunki czytelnicze, które są jednym z mierników efektywności pracy, osiąga w Gorzowskim wiele placówek, lecz zdecydowanie wyróżniają się zarówno tempem rozwoju czytelnictwa, jak i uzyskiwanymi wskaźnikami na 100 mieszkańców, a nierzadko ekspansywnością wobec środowiska:

— w grupie miast i gmin: Międzychód (50,8 czytelników, 701 wypożyczeń), Międzyrzecz (36,8 czytelników, 561 wypożyczeń), Choszczno (28,0 czytelników, 218 wypożyczeń);

— w grupie gmin: Boleszkowice (40,2 czytelników, 900 wypożyczeń), Słońsk (30,7 czytelników, 740 wypożyczeń), Bierzwnik (29,2 czytelników, 703 wypożyczeń).

Wskaźniki powyżej średniej wojewódzkiej osiągnęło 9 placówek miejsko-gminnych i 8 gminnych, nie sposób jednak wszystkich tutaj zaprezentować.

Niektóre biblioteki mają autentyczne osiągnięcia w dziedzinie popularyzacji książki i czytelnictwa. Pewną „specjali-

Wnętrze Filii Zbiorów Audiowizualnych WBP w Gorzowie

zacje" w urządzaniu dużych i wartościowych wystaw osiągnęła BPMiG w Choszcznie, której ekspozycje, wzbogacane zazwyczaj prelekcją, projekcją filmów oświatowych, cieszą się dużym powodzeniem w środowisku.

Wyróżniły się w tej dziedzinie również placówki: w Międzychodzie (specjalizuje się w dokumentowaniu i upowszechnianiu historii Ziemi Międzychodzkiej), w Strzelcach Krajeńskich (uczestniczy w ogólnopolskich konkursach czytelniczych — m. in. „Ojczyzna-Naród-Społeczeństwo”, „Gdyby był pisarzem i malarzem” — zdobywając nagrody centralne, bierze czynny udział w lokalnym ruchu regionalnym), w Gorzowie (dziecięca Filia nr 9 z dużymi tradycjami, prowadząca liczne stałe formy zajęć z dziećmi). Istnieje znaczna grupa bibliotek, a zwłaszcza filii bibliotecznych, które borykają się z problemami podstawowymi, tj. brakiem odpowiednich lokali, wyposażenia, kadry. Kłopoty te, a także niemożność rozbudowy sieci rzutują na wyniki czytelnicze, wielkość zbiorów, możliwość ich wzbogacania i popularyzacji. Najniższe wskaźniki w województwie, w przeliczeniu na 100 mieszkańców posiadają: Santok (7,8 czytelników i 122 wypożyczenia), Stare Kurowo (13,6 czytelników i 214 wypożyczeń), Kłodawa

(14,3 czytelników i 259 wypożyczeń) oraz Drawno (13,3 czytelników i 289 wypożyczeń), Barlinek (15,9 czytelników).

Najcenniejsze zbiory zgromadzone zostały przede wszystkim w Dziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki Wojewódzkiej. W ich skład wchodzi m.in. stare druki, rękopisy, kartografia, płyty, nuty, malarstwo, grafika, Nie są to jeszcze zasoby duże, warto jednak na niektóre dokumenty zwrócić uwagę.

Ze starych druków WBP pragnęłyby przede wszystkim kompletować wydawnictwa o tematyce regionalnej, dotyczące m.in. Nowej Marchii Brandenburskiej, Pomorza Zachodniego, Wielkopolski, a także powstałe na tutejszych terenach. W przypadku biblioteki z niewielkim stażem „wojewódzkości” realizacja tego pragnienia nie jest łatwa.

Do cenniejszych zgromadzonych druków starych należą:

Historische Chronika Johanna Gottfrieda, wydana we Frankfurcie n. Menem w r. 1674, z międzyrytami znanego rytmownika z Bazylei — Mathausa Meriana, *Biblia Sacrosancta Veteris et Novi Testamenti* z r. 1551, wydana w Lyonie, z pięknymi drzeworytami Hansa Holbeina.

Regionalia reprezentuje zbiór praw dotyczących Pomorza *Pomerania Diplomatica* z r. 1797, wydany we Frankfurcie n.Odra, oraz *Historische Beschreibung der Chur und Mark Brandenburg* B.L.Bekmanna z r. 1751 (w przeszłości w zbiorach gimnazjum miasta Landsberg, tj. Gorzowa).

W zbiorach kartograficznych znaleźć można m.in. miedzioryt mapy wspomnianego już M.Meriana *Polonia Regnum et Silesia Ducatus* z r. 1646. XVII-wieczna *Tabula Marchionatus Brandenburgici et Ducatus Pomerania* z ozdobnym kartuszem i herbami Brandenburskiej i Pomorza, a także mapy administracyjne Polski z lat 1920—1921, uwzględniające toponomastykę polską opracowaną przez księdza Stanisława Kozierowskiego.

Zespół rękopisów obejmuje głównie dokumenty związane z twórczością i działalnością literatów regionalnych, takich jak Zdzisław Morawski, Witold Niedźwiecki, Bronisław Słomka, Włodzimierz Korsak, Florian Nowicki, oraz związanych w przeszłości z Gorzowskiem, jak np. Janusz Olczak. Szczególnie godny uwagi jest manuskrypt ostatniego dzieła Włodzimierza Korsaka *Zamknięta księga* — niezującego już przyrodnika, pisarza, wychowawcy młodzieży związanego przez 28 lat z Gorzowem.

Pokażne są zbiory grafiki, malarstwa i ekslibrisów. Wśród dzieł twórców regio-

nalnych znajdują się m.in. prace zmarłego w r. 1984 Jana Korcza. Zgromadzona grafika służy przede wszystkim celom wystawienniczym.

Problemy gorzowskich bibliotek nie odbiegają pewnie zbyt od trudności charakterystycznych dla placówek w nowo powstałych województwach, które przejęły „schemat” o bardzo zróżnicowanej kondycji. Jakkolwiek Gorzowskie nie należy do regionów znajdujących się w sytuacji rozpaczliwej, potrzeb i prac do wykonania jest ogrom. Program rozwoju bibliotek do r. 1990 zakłada przede wszystkim:

- ⊗ poprawę bazy lokalowej, wyposażenia i estetyki,
- ⊗ rozwój sieci filii i punktów bibliotecznych,
- ⊗ racjonalne prowadzenie scentralizowanego zakupu — zmniejszenie dysproporcji w dziedzinie nasycenia księgozbiorem,
- ⊗ rozwój działalności informacyjnej bibliotek terenowych.

Gorzowscy bibliotekarze, wśród których nie brak ludzi z dużą wiedzą, doświadczeniem i pasją działania, wierzą, że uda im się zamierzenia zrealizować. Łatwiej i efektywniej pracuje się jednak wtedy, kiedy pomagają sprzymierzeńcy. Oby znaleźli się tacy w każdym mieście, wsi, najmniejszej osadzie.

NAGRODA NAUKOWA IM. ADAMA ŁYSAKOWSKIEGO ZA R. 1985

Zarząd Główny SBP przyznał doroczną Nagrodę Naukową im. Adama Łysakowskiego za wybitne osiągnięcia z zakresu bibliotekarstwa, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej

doc. dr. Henrykowi Sawoniakowi

za pracę

Międzynarodowa bibliografia bibliografii z zakresu informacji naukowej, bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych 1945—1978

(WROCLAW, OSSOLINEUM 1985)

Marek Nahotko w artykule „Kształcenie bibliotekarzy na poziomie wyższym: mity i rzeczywistość” („Poradnik Bibliotekarza” 7-8/86) postawił szereg tez, z którymi trudno się zgodzić.

W *Encyklopedii współczesnego bibliotekarstwa polskiego* czytamy, iż bibliotekarstwo jest to „zawód wymagający odpowiedniego wykształcenia i przygotowa-

Wydaje się, że przy tak sformułowanych rozgraniczeniach rozumienia pojęć „bibliotekarstwo” i „bibliotekoznawstwo” toczą się dyskusje wokół skuteczności kształcenia pracowników działalności podstawowej w bibliotekach. W rozlicznych bowiem spotkaniach oraz w artykułach. wraca jak bumerang pytanie o model absolwenta szkoły bibliotekarskiej, pytanie o treści i umiejętności, w które powinien zostać wyposażony w toku studiów lub nauki w pomaturalnej szkole bibliotekarskiej przyszły pracownik biblioteki.

Ostatnie miesiące przyniosły nasilenie polemik, prac i wypowiedzi odnoszących się do systemu kształcenia i modelu absolwenta, wskazujących na niedostatki naszego kształcenia w zawodzie bibliotekarskim. Sądzę jednak, że jest to zjawisko bardzo pozytywne, gdyż świadczy o docenianiu wagi problemu, jakim jest przygotowanie dobrych pracowników do służby bibliotecznej.

Nie przypuszczam też, aby zwiększona uwaga nakierowana na problematykę

Bibliotekoznawca czy bibliotekarz?

MARIAN WALCZAK

nia uzyskanego w drodze studiów na poziomie średnim lub wyższym, kursów specjalistycznych, szkolenia przywarsztatowego egzaminów itp.” I dalej, że jest to „zespół umiejętności teoretycznych i praktycznych potrzebnych do wykonywania bibliotecznych czynności zawodowych, tj. organizowania biblioteki jako warsztatu pracy naukowej, instytucji oświatowej i wychowawczej, zakładu dydaktycznego współdziałającego w kształceniu kadry zawodowej”¹. Z tego samego źródła dowiadujemy się, że bibliotekoznawstwo stanowi „naukę poświęconą badaniom biblioteki, jednego z podstawowych elementów w procesie gromadzenia, społecznego rozprowadzania i informacji o zawartości książki. Wchodzi w skład zespołu dyscyplin bibliologicznych badających procesy związane z powstawaniem, upowszechnianiem, użytkowaniem i recepcją czytelniczą książki”².

kształcenia kadr dla bibliotek powodowała — jak to sugeruje Marek Nahotko — sytuację, w której „powoli zaczynają, jeśli nie w świadomości starszej (kierowniczej) kadry bibliotekarskiej to przynajmniej na łamach naszych czasopism, funkcjonować różne mity, które następnie żyją własnym życiem, i niedługo wszyscy będą wiedzieli, że absolwent bibliotekoznawstwa jest złym pracownikiem, chociaż nikt do końca nie będzie umiał powiedzieć, dlaczego”.³

Należałoby raczej powiedzieć:

nareszcie!

Od lat dyskutuje się o wielu aspektach działalności bibliotek, nie wskazując jednocześnie na podstawowe źródło słabości pracy w bibliotekach, a mianowicie na czynnik ludzki, na niedostateczne przygotowanie kadr do pracy we wszystkich

¹ *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*. Ossolineum 1976, s. 53.

² Tamże, s. 80.

³ Marek Nahotko. *Kształcenie bibliotekarzy na poziomie wyższym: mity i rzeczywistość*. „Poradnik Bibliotekarza” 1986, nr 7/8, s. 3.

działach bibliotecznych. Nikt i nic bowiem nie zastąpi kompetencji pracowniczych.

Po latach zdawkowego traktowania zagadnień kształcenia problem ten — dzięki inicjatywom Prezydium Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich — zaczyna zajmować należne sobie miejsce. Władze SBP powołały Zespół do spraw kształcenia, skierowały problematykę kształcenia i doskonalenia zawodowego bibliotekarzy pod obrady Państwowej Rady Bibliotecznej, zainicjowały długoterminowe prace badawcze i koncepcyjne nad systemem kształcenia, dokształcania i doskonalenia zawodowego kadr, sformułowały hierarchię zagadnień wymagających rozwiązania, patronują poprzez świadczoną pomoc materialną i moralną merytorycznym konferencjom poświęconym problematyce przygotowania kadr. Nie jest to powód do frustracji, ale raczej do radości i nadziei, że postawienie jednego z najważniejszych problemów na właściwym miejscu spowoduje pozytywne zmiany i może przynieść odczuwalne korzyści dla całego bibliotekarstwa oraz dla budowanego w przyszłości na tej bazie systemu informacji naukowej.

Gdyby kształcenie kadr dla bibliotek było dobre, a system przygotowania do zawodu spójny i efektywny, zapewne niewiele byłoby wypowiedzi polemicznych, a praca w wielu bibliotekach toczyłaby się mniej rachitycznie.

Twierdzą, że absolwenci kierunków bibliotekoznawstwa i informacji naukowej studiów wyższych stanowią — poza osobami bez żadnych kwalifikacji najsłabsze ogniwo czynnej zawodowo kadry bibliotekarzy.

Powtórzę sąd, który już przed pięcioma laty wypowiedziałem na łamach „Bibliotekarza”:

„Właściwe funkcjonowanie bibliotek i społeczny obieg książki są uzależnione przede wszystkim od pracy bibliotekarzy. Przy braku dobrych książek, niedostatecznych nakładach wydawniczych, zmniejszonych do granic przyzwoitości środkach finansowych i technicznych wiedza i umiejętności bibliotekarzy stają się cenną wartością. Wśród niedostatków i braków talenty organizacyjne liczą się podwójnie. Dotyczy to programowania pracy bibliotek w poszczególnych środowiskach, regionach i województwach. Potrzeba nam aktywnych i mądrych bibliotekarzy, dobrze

przygotowanych do zawodu”⁴.

Tymczasem praktyka od lat wykazuje, iż z powodu różnych uwarunkowań brakuje nam właśnie aktywnych, a przede wszystkim dobrze przygotowanych do zawodu bibliotekarzy. Cytowany tu już Marek Nahotko napisał:

„Smiem twierdzić, iż absolwent bibliotekoznawstwa umie: katalogować, klasyfikować, prowadzić księgi inwentarzowe, tworzyć różnego typu kartoteki, zna metodykę budowy bibliografii, sposoby posługiwania się informatorami, potrafi przeprowadzić lekcję biblioteczną oraz opracować analizę dokumentacyjną, a także zna wiele innych praktycznych czynności. Tego wszystkiego studenci uczą się praktycznie na studiach”⁵.

Może i w jakiś sposób się uczą, ale niestety nie potrafią wykonywać wszystkich tych czynności. Twierdzą, że absolwenci kierunków bibliotekoznawstwa i informacji naukowej studiów wyższych stanowią — poza osobami bez żadnych kwalifikacji — najsłabsze ogniwo czynnej zawodowo kadry bibliotekarzy.

najsłabsze ogniwo

Potwierdzają to badania przeprowadzone w sposób kompetentny przez prof. Jadwigę Kołodziejską w Instytucie Książki i Czytelnictwa — wynika z nich, że w praktyce bibliotecznej skuteczniejszymi pracownikami są absolwenci szkół pomaturalnych i — co dosyć dziwne, ale prawdziwe i nieco smutne zarazem — absolwenci innych kierunków, niebibliotekoznawczych. Sąd taki zresztą potwierdza preferowanie w polityce kadrowej przez doświadczonych dyrektorów bibliotek osób z wykształceniem średnim bibliotekarskim lub osób z wykształceniem wyższym niebibliotekoznawczym. W strukturze obsady stanowisk bibliotekarskich o charakterze funkcyjnym przeważają absolwenci różnych kierunków studiów, co wskazuje na większą ich aktywność w pracy zawodowej, a bardzo często i na większą kompetencyjność zawodową zdobywaną na drodze pracy własnej.

Nie bez powodu rodzą się pytania: Czy studia bibliotekoznawcze na poziomie wyższym są potrzebne? Czy powinny trwać aż pięć lat? A jeżeli już istnieją, to czy rzeczywiście przygotowują dobrze w sposób praktyczny?

Sądzę, że braki w przygotowaniu kadr bibliotekarskich na poziomie wyższym tkwią w programach studiów i w ich strukturze. Naturalnie absolwenci jednej

⁴ Marian Walczak. *O spójny system kształcenia bibliotekarzy*. „Bibliotekarz” 1982, nr 1, s. 17.

⁵ Marek Nahotko. *Kształcenie bibliotekarzy...*, s. 5

uczelniami nie są i nie powinni być tożsami z absolwentami innej uczelni. Generalnie jednak zauważa się

zachwianie proporcji

między wiedzą teoretyczną a praktyczną na rzecz wykształcenia ogólnego. Oczywiście, iż absolwent wyższych studiów bibliotekoznawczych (jak i każdego innego) musi posiadać szeroką wiedzę ogólną, gdyż w przeciwnym razie nie byłoby żadnej różnicy pomiędzy wykształceniem średnim a wyższym i sens takich studiów stałby w ogóle pod znakiem zapytania.

Jeżeli jednak w wyniku oderwania studiów bibliotekoznawczych od naturalnego warsztatu, jakim jest biblioteka, dominuje tylko wiedza ogólna, jeżeli studiuje się bez podstawowych pomocy w postaci wzorcowych katalogów, kartotek, bez możliwości przygotowania różnych form pracy z czytelnikiem indywidualnym i zbiorowym na żywo, to zaiste absolwenci takich studiów może są bibliotekoznawcami, ale nie są niestety bibliotekarzami. Upraktycznienie nie załatwiają praktyki zawodowe, traktowane często przez różne biblioteki jako zło konieczne, ani też specjalizacje studiów. Sam **spotkałem bibliotekarzy z wyższymi studiami bibliotekoznawczymi, którzy dopiero po latach na kursie zobaczyli pierwszy raz, jak praktycznie przeprowadza się skontrum.**

Nie bez słuszności przeto są głosy, które wskazują choćby na węgierskie rozwiązanie — łączenie studiów bibliotekoznawczych z innymi kierunkami. Trudno wyobrazić sobie fachową bibliotekę o charakterze naukowym bez bibliotekarzy, którzy nie byłoby jednocześnie fachowcami z określonej dziedziny, gdyż ich skuteczność będzie o wiele mniejsza.

Bibliotekoznawstwo jako dyscyplina naukowa należy do najmłodszych, nie posiada takich tradycji jak chociażby historia czy filologia; jest jednocześnie dyscypliną interdyscyplinarną, przejmuje tak metody, jak i treści z różnych innych kierunków. Obawiam się, że do końca to tak naprawdę

**nie bardzo wiadomo,
w jakie treści wyposażać studentów**

tego typu studiów. Stąd też programy, przeważnie różne w każdej uczelni, są kłoglomeratem dyscyplin wiedzy pedagogicznej, socjologicznej, historyczno-literackiej, ekonomicznej i w niewielkim tylko stopniu bibliotekarskiej. Jeżeli dodać jeszcze do tego brak drożności pomiędzy treściami poszczególnych przedmiotów, nie

zawsze sensownie korelowanych, obraz będzie nie najciekawszy, a utyskiwania na przygotowanie absolwentów okażą się w większości uzasadnione.

Dyscyplina bibliotekoznawstwa nie posiada też wystarczającej ilościowo kadry nauczającej — korzysta najczęściej z pomocy filologów, socjologów, historyków. Stąd też brakuje dobrych opracowań skryptowych, pomocy metodycznych, podręczników adekwatnych do potrzeb praktyki bibliotekarskiej, co z kolei obniża jakość absolwentów. Praktyka ta zresztą odbiega od oczekiwań magistrów bibliotekoznawstwa, którzy trafiuszy do biblioteki spodziewają się często dla siebie pracy koncepcyjnej, a tu trzeba wykonywać nie zawsze najczystsze i najciekawsze czynności manualne. Dla nich adaptacja po rozpoczęciu pracy jest przeto bardziej bolesna niż dla absolwentów policealnych szkół bibliotekarskich.

Myszę, że właśnie praktyczna strona studiów bibliotekoznawczych wymaga szerzej analizy i rozważnego wyważenia proporcji; dotyczy to także kadry nauczającej, która musi w większym stopniu rekrutować się spośród praktyków bibliotekarstwa.

Już w okresie międzywojennym Wanda Dąbrowska, nestorka polskiego bibliotekarstwa, wskazywała na związek zachodzący między rezultatami pracy biblioteki a kwalifikacjami bibliotekarza. Nowoczesną bibliotekę, jej zdaniem, mógł zorganizować i prowadzić jedynie bibliotekarz fachowiec, przygotowany do pracy przez gruntowne studia, wyposażony w wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne. Tylko taki bowiem mógł podnosić prestiż biblioteki i wpływać na rozwój czytelnictwa.

Wydaje się, że mimo upływu kilku dziesięcioleci sądy te nic nie straciły na aktualności. Jeżeli się dzisiaj tak wiele pisze i dyskutuje o absolwentach wyższych studiów bibliotekoznawczych, to wcale nie dlatego że „absolwent bibliotekoznawstwa, to wymarzony chłopak (czy raczej częściej dziewczyna) do bicia, na którego można złożyć odpowiedzialność za różne kłopoty naszego bibliotekarstwa”, ani dlatego, że „przy okazji można dać upust swoim zapędom reformatorskim i zaproponować nowy sposób produkcji chłopców do bicia (czyli zmiany w programach studiów)”⁶, czyni się to raczej dlatego, żeby poprzez polemiki i mądre reformy przyczynić się — jak pisała już w r. 1919 Wanda Dąbrowska — do wszczęcia w społeczeństwie zrozumienia, iż bibliotekarstwo jest istotnie fachem, a nie przygodnym i

⁶ Tamże s. 4.

najczęściej dodatkowym zajęciem ludzi dobrej woli lub osób pozbawionych chwilowo innej pracy, i posunąć poważnie naprzód sprawę godności stanu bibliotekarskiego, a także sprawę rozwoju bibliotek i czytelnictwa⁷.

Poza treściami programu studiów wyższych

weryfikacji wymaga rekrutacja

na studia bibliotekoznawcze, związana oczywiście z materialnym statusem zawodu bibliotekarza, ale i z ilościowo i jakościowo sensownym naborem kandydatów do zawodu.

Wydaje się, że nie jest doceniana sprawa wychowania kandydatów zamierzających pracować w profesji bibliotekarskiej. Nie zostało w tym wychowaniu kadr już prawie nic z ukształtowanego w XIX stuleciu modelu bibliotekarza traktującego swoją pracę jako ofiarną służbę społeczną.

spotkałem bibliotekarzy z wyższymi studiami bibliotekoznawczymi, którzy dopiero po latach na kursie zobaczyli pierwszy raz, jak praktycznie przeprowadza się skontrum.

Osobiście odpowiada mi stanowisko wyrażone w r. 1930 przez Helenę Radlińską, która wyróżniała trzy etapy przygotowania do pracy bibliotekarskiej: zdobycie kultury ogólnej jako podstawy, przygotowanie naukowe, specjalizację w jakiejś dziedzinie. Na solidnych podstawach wykształcenia ogólnego sugerowała Radlińska budowanie elementów wiedzy bibliotekarskiej, w skład której według niej powinny wchodzić: wiedza o literaturze (odmienna jednak od wiedzy literaturoznawców, uwzględniająca przede wszystkim potrzeby czytelnictwa powszechnego), księgoznawstwo, bibliografia i bibliotekarstwo, historia bibliotek, polityka biblioteczna, technika bibliotekarska, teoria czytelnictwa. W kanonie wiedzy ogólnej proponowała historię kultury, ruchów społecznych, psychologię, pedagogikę⁸.

⁷ Wanda Dąbrowska. *Wykształcenie zawodowe bibliotekarza*. „Bibliotekarz” 1919, nr 2.

⁸ Helena Radlińska. *Pracownicy oświatowi, ich wchodzenie do zawodu i specjalizacja*. „Przegląd Biblioteczny” 1932.

Propozycje te, nowatorskie w okresie dwudziestolecia, mają już po trosze historyczny aspekt, lecz idea uczynienia z profesji bibliotekarskiej nie tylko zawodu, fachu, ale i służby społecznej jest nadal aktualna. Rodzi się na tym tle nie poruszone zbyt często zagadnienie wychowywania kadr dla bibliotek, równie dziś ważne jak i samo kształcenie. Można bowiem posiadać dużą wiedzę ogólną i niezłe umiejętności praktyczne, ale pojmować pracę wyłącznie instrumentalnie jako nie wymagający wysiłku sposób zdobywania środków do życia. Taką właśnie postawę spotyka się niestety nagminnie, i to częściej wśród absolwentów wyższych uczelni niż wśród techników bibliotekarstwa. Czy tego wynikiem jest zjawisko określone mianem frustracji zawodowych? Czy tego, że absolwenci naszych uczelni nie są w stanie sprostać wielu pracom, czy zderzenia się rzeczywistości bibliotecznej z wyniesionymi ze studiów wyobrażeniami o światowych osiągnięciach bibliotekarstwa, czy braku wychowania, przygotowania psychicznego, moralnego do służby społecznej w bibliotece? I kto ma w końcu kształtować naszą rzeczywistość biblioteczną?

Pozytywne zjawisko niezadowolenia z jakości kadr pracujących w bibliotekarstwie i przygotowywanych do bibliotekarstwa pozwala żywić nadzieję, iż w toku polemik, dyskusji, konferencji, konkretnych i pozytywnych inicjatyw Zarządu Głównego SBP wyłoni się spójny, sprawny, obliczony na potrzeby dwudziestego pierwszego wieku system permanentnej edukacji, kształcenia, doskonalenia w zakresie wiedzy o książce, bibliotece i informacji naukowej.

W dobie kryzysu różnych wartości, prze wartościowań moralnych, oczekiwań społecznych na dziś i na jutro należy jak najszerszej, ale i szybko myśleć o ukształtowaniu profilu bibliotekarza.

Przy występujących brakach w kształceniu i wychowaniu kadr dla bibliotekarstwa i informacji naukowej, przy różnorodności organizacyjnych struktur bibliotek, przy rozległości zadań oświatowych bibliotek, bogactwie księgozbiorów potrzebne są wysoko kwalifikowane, mądre i twórcze kadry bibliotekarskie. Trzonem tych kadr powinni być absolwenci wyższych studiów bibliotekoznawczych będący bibliotekoznawcami, ale i jednocześnie w miarę dobrymi bibliotekarzami.

Obsługa biblioteczna ludzi chorych i niepełnosprawnych – model duński

HALINA KAMIŃSKA

Czy można rozwijać czytelnictwo wśród chorych w szpitalu lub w domu opieki, jeżeli nie ma tam biblioteki? Można, i to jak! Dowodzi tego praktyka duńska.

Częste są u nas narzekania na trudności zorganizowania bibliotek w szpitalach z powodu braku odpowiednich pomieszczeń. Może warto więc poznać, jak radzą sobie z tym problemem duńskie biblioteki publiczne organizujące czytelnictwo dla chorych. Wiele tamtejszych szpitali i domów opieki również nie ma specjalnych pomieszczeń bibliotecznych, nie ma też własnej, stałej biblioteki, a mimo to chorzy mają staranną i kompetentną obsługę biblioteczną.

Odwiedziłam w Odense, dużym mieście wojewódzkim, dom opieki, w którym przebywają ludzie z różnymi porażeniami. Poruszają się prawie wszyscy na wózkach, niektórzy bardzo źle mówią. W tym dużym, nowoczesnym domu nie ma biblioteki, jest raczej rodzaj punktu bibliotecznego. Książki mieszczą się na paru regałach w małym pokoiku i są własnością biblioteki publicznej. Jest to zbiór stale uzupełniany i wymieniany, dla którego ów pokój jest właściwie magazynem, wymiana książek odbywa się bowiem w pokojach chorych, a przede wszystkim w holach i na korytarzach, gdzie chorzy spędzają wiele czasu. Książki wypożyczane są w stałych dniach i godzinach, 2 razy w tygodniu, a zajmuje się tym kwalifikowany bibliotekarz- pracownik biblioteki publicznej.

Trzeba pamiętać tutaj o bardzo wyraźnym podziale pracowników bibliotek w krajach skandynawskich i anglosaskich na pracowników kwalifikowanych (bibliotekarzy) i niekwalifikowanych. O ile ci ostatni wykonują w bibliotekach wiele różnych czynności, a nawet pracują w wypożyczalniach — to w pracy z chorymi i niepełnosprawnymi można spotkać wyłącznie bibliotekarzy. Jeżdżąc z dużym wózkiem pełnym książek dokonują oni wymiany, doradzają lekturę, odnotowują życzenia czytelników, a później w bibliotece wybierają zamówione książki i przywożą je następnym razem.

Podobnie jest w innych domach opieki, domach rencistów, szpitalach. Wystarczy małe pomieszczenie, daleko odbiegające

od normatywów wspianego budownictwa bibliotecznego, jakie widzi się wszędzie w Danii. Jeżeli czytelnicy mogą korzystać z takiego pomieszczenia, to przychodzą sami, najczęściej jednak książka przychodzi do nich. W szpitalach na ogół książki są rozwożone do sal, przeważnie raz w tygodniu na każdy oddział. Książki w wózku często nawet ułatwiają wybór. Czytelnicy nie muszą grzebać na wielu regałach, a w ograniczonej liczbie książek znajdujących się na wózku mają zawsze pozycje starannie dobrane, w miarę nowe, bez bubi i staroci.

Dla szpitali i domów opieki Biblioteka Publiczna gromadzi oddzielny księgozbiór ze specjalnych funduszy wyasygnowanych na ten cel przez władze miasta. Jest to niezwykle racjonalny sposób gromadzenia zbiorów. Przede wszystkim oszczędny, bo nie zamraża się dużych księgozbiorów w poszczególnych bibliotekach szpitali czy domów opieki, a także kompetentny, ponieważ doborem książek zajmuje się wysokokwalifikowany pracownik biblioteki publicznej, najczęściej specjalizujący się w tych zagadnieniach.

Biblioteka w Odense opiekuje się 35 domami opieki. W 15 z nich, zamieszkiwanych przez więcej niż 40 osób, znajdują się biblioteki — są to większe księgozbiory, podlegające wymianie (ze zbioru biblioteki publicznej). Domy te raz lub dwa razy w tygodniu odwiedza bibliotekarz, który wypożycza książki — w zależności od potrzeb — przez kilka godzin lub przez cały dzień, według stałego grafiku. W małych domach, w których jest poniżej 40 pensjonariuszy, znajdują się komplety książek (punkty biblioteczne) regularnie wymieniane przez bibliotekę, a wypożyczane pensjonariuszom przez personel tych domów.

Organizację dostarczania książek do domów ludziom starym i chorym traktuje się bardzo poważnie i poświęca jej wiele uwagi.

Biblioteka w Odense obsługuje w domu 260 czytelników (zapotrzebowanie jest większe, ale brakuje personelu — tym rodza-

jem obsługi, jak wspomniałam, zajmują się tylko bibliotekarze kwalifikowani). Każdy czytelnik ma swoją kartę w specjalnej kartotece, gdzie po uprzednim kontakcie osobistym lub telefonicznym wpisuje się jego zainteresowania, a następnie dokładnie rejestruje wszystkie wypożyczenia, notując autora i tytuł książki. Ustalono zostało, że każdy kwalifikowany bibliotekarz, bez względu na to, w jakim dziale biblioteki pracuje, zajmuje się stale ośmioma takimi czytelnikami, poświęcając im 8 godzin miesięcznie — 1 godzina na czytelnika.

Książki dostarcza się czytelnikom raz w miesiącu. Po długich doświadczeniach wypracowano tam pewne normy i system obsługi: miasto zostało podzielone na cztery „rewiry” i każdy z nich jest obsługiwany w ciągu jednego tygodnia (dlatego czytelnicy mają wizytę raz w miesiącu). Kierowca w ciągu godziny obsługuje 4—5 czytelników.

Domy opieki, szpitale, czytelnicy w domach otrzymują książki drukowane, książki „mówione” oraz nagrania muzyczne.

Warto tu przypomnieć o książkach drukowanych dużą czcionką dla ludzi źle widzących, których to książek nie możemy w żaden sposób doprosić się u naszych wydawców. Książki te są wydawane w jednolitym formacie i jednolitej szacie graficznej. I mimo że bibliotekarze duńscy narzekają, iż jest ich za mało, nam wydaje się inaczej — z dużą czcionką ukazuje się w Danii już ponad 300 tytułów.

Obsługa czytelników niepełnosprawnych rozwijana jest w Danii nie tylko z budżetów bibliotek, ale także ze specjalnych dotacji celowych Ministerstwa Kultury. O dotacje takie występują do Ministerstwa

władze terenowe deklarując przy tym pokrycie z własnych funduszy połowy wydatków. Podobny system dotacji stosuje się i u nas (wciąż jednak chyba za rzadko), choć głównie jego celem bywa wyposażenie nowych placówek lub dodatkowy zakup książek.

Może warto pokusić się o zorganizowanie w którymś z naszych miast systemu obsługi bibliotecznej w domu osób, które chcą czytać, a nie mogą przyjść do biblioteki. Systemu instytucjonalnego, a nie działalności charytatywnej, jaką niektóre biblioteki prowadzą przy pomocy tzw. aktywu bibliotecznego i młodzieży szkolnej. Może znajda się gdzieś władze terenowe, które dadzą się przekonać o potrzebie prowadzenia takiej służby i wyłożą część kwot potrzebnych na jej zorganizowanie? Przypuszczam, że Ministerstwo Kultury i Sztuki dołoży brakujące środki, nawet traktując to jako eksperyment i ewentualnie wzór dla rozwijania takiej działalności w innych bibliotekach. Pamiętajmy, że biblioteki publiczne są instytucjami, jeżeli tak można powiedzieć, najbardziej społecznymi spośród wszystkich bibliotek i obowiązkiem ich jest zapewnienie możliwości dostępu do książki wszystkim obywatelom.

Ponieważ redakcja zainteresowana jest ciekawymi rozwiązaniami organizacyjnymi obsługi bibliotecznej osób niepełnosprawnych w bibliotekach polskich, zachęcamy Czytelników, aby nadsyłali materiały do publikacji z własnych doświadczeń.

**Czytelnikom, Współpracownikom, Drukarzom
i przyjaciółom „Poradnika Bibliotekarza”
wszelkiej pomysłowości w r. 1987 życzy**

Redakcja i Kolegium Doradcze

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 1917 – 1987

fakty • wydarzenia • iluzje

JULIUSZ WASILEWSKI

1954

Przyjęty w grudniu 1953 r. *Statut* określił SBP jako „organizację społeczną o charakterze fachowym i naukowym, skupiającą w swoich szeregach pracowników bibliotek oraz osoby związane zawodowo lub naukowo ze sprawami bibliotekarstwa”. Jednostki organizacyjne: okręgi wojewódzkie i oddziały powiatowe. Naczelną władzę stanowił Ogólnokrajowy Zjazd Delegatów zwoływany przez Prezydium ZG co 3 lata. Prezydium składało się z 11 osób wybieranych na zjeździe. W skład ZG obok członków Prezydium wchodził delegaci okręgów (po jednym z każdego okręgu).

Prezydium: Andrzej Grodek — przewodniczący, Stefan Kotarski — I wiceprzewodniczący, Czesław Koziół — wiceprzewodniczący, Irena Morsztynkiewicz — sekretarz generalny, Alicja Halpern — zastępca sekretarza generalnego, Tadeusz Remer — skarbnik, Aleksander Birkenmajer, Regina Fleszarowa, Janina Kraczkiewicz, Zbigniew Kempka, Adam Stebelski — członkowie. **Kierownicy referatów:** Badań Naukowych — Artur Bardach (następnie Krystyna Remer), Szkolenia i Doształcania — Krystyna Remer (następnie Józefa Kornecka), Czytelnictwa — Lucyna Szczegodzińska, Organizacji i Racjonalizacji Pracy — Maria Bzowska, Organizacyjny — Zofia Stefan, Wydawniczy — Bogdan Horodyski. **Przewodniczący sekcji:** Bibliotek Powszechnych — Stefania Okupska, Bibliotek Naukowych — Stanisław Pazyra, Bibliotek Fachowych — Ryszard Przelski (później Teresa Polakówna), Bibliotek Szkolnych — Stefan Bzdęga.

Wysokość składek członkowskich — od 1 zł (przy zarobkach do 500 zł) do 5 zł (przy zarobkach powyżej 1500 zł).

Najważniejsze punkty programu SBP: dążenia na rzecz stabilizacji zawodu, opracowania programy, utrzymania wyższych studiów bibliotekoznawczych, utworzenia Instytutu Książki i Czytelnictwa (powstał w kwietniu 1955), rozpoczęcia budowy Biblioteki Narodowej. Głównym zadaniem organizacyjnym stojącym przed nowymi władzami była **reorganizacja SBP**. Zobowiązano ogniwa terenowe do zwrotania zjazdów okręgowych w celu przekształcenia kół ZBiAP w okręgi SBP. Okręgi miały z kolei powołać oddziały powiatowe.

Rozpoczęto też organizację oddziałów powiatowych, chociaż przedsięwzięcie to trafiało czasem na spore trudności. Prace organizacyjne odbywały się w pewnej mierze kosztem prac programowych.

18 III — Prezydium Stołecznej Rady Narodowej zatwierdziło *Statut SBP*.

1 VII — zlikwidowano stałe honoraria dla członków Prezydium, wprowadzono zętony za udział w posiedzeniach.

28 VIII — w rozporządzeniu Rady Ministrów o uposażeniu pracowników nauki pominięto bibliotekarzy, zostawiając ich tym samym w niekorzystnej sytuacji płacowej. Interwencje SBP na szczeblu ministra okazały się bezskuteczne.

16 — 17 IX — na posiedzeniu plenarnym ZG wezwano okręgi do ściślejszej współpracy z terenowymi Radami Czytelnictwa, zalecono, by do końca marca 1955 okręgi zakończyły akcję organizowania oddziałów powiatowych, w Biurze ZG utworzono etat instruktora terenowego (Jadwiga Wojciechowska).

24 XI — z udziałem ok. 80 osób odbyło się zebranie organizacyjne Sekcji Bibliograficznej przy Zarządzie Okręgu w Warszawie. Na przewodniczącą wybrano Marię Dembowską. Sekcja dość szybko stała się faktycznie organem ZG. Główne zadania: podnoszenie kwalifikacji pracowników bibliografii, koordynacja prac bibliograficznych w skali krajowej, określenie kwalifikacji wymaganych od bibliografa, dążenie do prawnej ochrony tytułu. Powołano poradnię metodyczną Sekcji, w „Przeglądzie Bibliotecznym” zaczęły się ukazywać redagowane przez Sekcję „Wiadomości bibliograficzne”.

19 XII — podczas posiedzenia plenarnego ZG poinformowano, że zaległości finansowe SBP (230 000 zł) resort finansów umorzył. Józef Podgóreczny stwierdził, że czas skończyć z organizowaniem SBP i zabrać się do pracy. Dyskutowano nad programem zawodową bibliotekarzy i planem prac naukowo-badawczych.

XX Sesja IFLA w Zagrzebiu odbyła się bez udziału Polaków.

Nakłady czasopism SBP — „Przegląd Biblioteczny” (red. B. Horodyski) — 1400 egz., „Bibliotekarz” (redakuje Komitet) — 4000 egz., „Poradnik Bibliotekarza” (red.

Romana Lukaszewska) — 10 000 egz. Prenumeratę czasopism zbierają zarządy okręgów, wysyłką poszczególnych numerów do prenumeratorów zajmuje się Administracja Wydawnictw ZG.

Publikacje: W. N. Dienisjew: *Praca biblioteki powszechnej. Krótki podręcznik dla początkującego bibliotekarza* (tłum. z ros.); J. Millerowa: *Krótki podręcznik bibliotekarski*. Wyd. 3 uzup. i przerob. (10 000 egz.); R. Przelaskowski: *Planowanie działalności bibliotecznej*; F. Sedlaczek: *Czasopismo w bibliotece* (17 000 egz.); *Statut SBP*.

1955

1 I — 12 III — Sekcja Bibliograficzna zorganizowała kurs na poziomie średnim dla osób biorących udział w zespolonych pracach bibliograficznych. W kursie (81 godz.) wzięło udział 51 osób z 23 instytucji, egzamin zdało 49 osób. Przewodnicząca kursu — M. Dembowska.

7 V — plenum ZG poświęcone przygotowaniom do V Zjazdu Bibliotekarzy Polskich. Powołano Halinę Zakrzewską na kierownika Referatu Racjonalizacji i Organizacji Pracy oraz Władysława Skoczylasa na przewodniczącego Sekcji Bibliotek Naukowych.

5 VIII — ukazało się niekorzystne rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie uposażeń pracowników bibliotek powszechnych. Prezydium powołało komisję ds. płacowych, która zainicjowała długotrwałe i żmudne — jak się okazało — prace nad projektem nowej siatki płac. Kilkaśnięcie kolejnych wersji projektu konsultowały różne instytucje. W efekcie tych zabiegów przed końcem kadencji doprowadzono do usankcjonowania korzystniejszych zasad płacowych.

W październiku Państwowa Komisja Etatów zaprosiła przedstawiciela SBP do prac w zespole przygotowującym projekt międzyresortowego uregulowania uposażeń pracowników bibliotek naukowych.

Wznowienie stosunków z IFLA. Zgodę na wyjazd na XXI Sesję IFLA połączoną z międzynarodowym kongresem bibliotek i ośrodków dokumentacyjnych (Bruksela, 11—18 IX) m.in. dzięki staraniom SBP otrzymali: Władysław Bienkowski, Jadwiga Domańska, B. Horodyski, Ewa Pawlikowska, A. Birkenmajer. Z powodu przedłużenia się formalności paszportowych delegacja polska przyjechała do Brukseli na zakończenie obrad. Mimo to nawiązano szereg kontaktów. Pobyt bibliotekarzy polskich w Brukseli miał też znaczenie polityczne.

W okręgach trwały prace nad tworzeniem oddziałów powiatowych. Instruktor terenowy ZG odbył ponad 30 wyjazdów. Pracownicy wrocławskich bibliotek naukowych przejawili tendencję do oderwania się od SBP.

Nakład „Bibliotekarza” wzrósł do 8200 egz., „Poradnika Bibliotekarza” do 11 000 egz.

Publikacje — 8 zeszytów Fachowej Biblioteki Zakładowej: R. Błasinek: *Organizacja biblioteki. Udostępnianie księgozbioru* (5600 egz.); F. Bursowa: *Biblioteki i czytelnictwo w Polsce Ludowej* (3600 egz.); *Dokumentacja naukowo-techniczna* (cz 1—2) Red. F. Popławski i S. Osmólska (2600 egz.); J. Kornecka: *Przechowywanie i konserwacja zbiorów bibliotecznych* (4100 egz.); E. Kossuth: *Wiadomości o książce i innych materiałach bibliotecznych*; Z. Rytel: *Opracowanie księgozbioru* (5100 egz.); K. Wolfke: *Gromadzenie księgozbioru*. Ponadto wydano: E. Kossuth: *Lokal i urządzenie biblioteki w zakładzie pracy*; S. Kotarski: *Słownik zlatynizowanych nazw miejscowych ze szczególnym uwzględnieniem osiedli słowiańskich*; E. Pawlikowska: *Biblioteki w ZSRR. Zarys informacji*; *Kalendarz Bibliotekarza 1956* (red. B. Horodyski — 21 250 egz.).

1956

16—18 II — V Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy — zob. „Poradnik Bibliotekarza” nr 2/1986.

19 II — w ogólnopolskiej naradzie bibliograficznej zorganizowanej przez Sekcję Bibliograficzną wzięło udział ok. 300 osób. Przewodniczyli J. Baumgart, Adam Bocheński. Dyskusja koncentrowała się wokół trzech głównych problemów: koordynacji prac bibliograficznych w skali krajowej, stworzenia warunków dla rozwoju bibliografii zalecającej, upowszechnienia bibliografii.

2 V — ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów „w sprawie stanowisk służbowych i uposażeń pracowników służby bibliotecznej zatrudnionych w bibliotekach szkół wyższych, PAN i niektórych innych bibliotekach”, które wywołało niezadowolenie środowiska, kierowane również pod adresem SBP. M.in. prof. Antoni Knot (dyr. Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego) rozesłał do okręgów kopię skierowanego do ZG SBP pisma, w którym zarzucił władzom Stowarzyszenia zignorowanie projektu korzystniejszej tabeli uposażeń przygotowanej przez Komisję Biblioteczną Rady Głównej Ministra Szkolnictwa Wyższego i oznajmił swoje wystąpienie z SBP. W związku z licznymi protestami z okręgów zwolano (28 VI, Łódź) nadzwyczajne posiedzenie plenarne ZG z udziałem przedstawicieli bibliotek naukowych, podczas którego złożono sprawozdanie z udziału Prezydium ZG w pracach nad projektem tabeli uposażeń. Wyjaśniono, że projekt Rady Głównej nie mógł być rozpatrywany ze względów formalnych, gdyż łączył sprawy uposażeń z pragmatyką dotyczącą tylko bibliotekarzy z placówek podległych Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego,

co było niezgodne z intencją projektodawcy dążącego do uregulowań międzyresortowych. W wyniku dyskusji Zarząd na wniosek delegata z Wrocławia wyraził aprobatę dla postępowania Prezydium. Mimo tej decyzji cała sprawa doprowadziła do głębszego kryzysu w niektórych okręgach.

15 — 16 XII — podczas posiedzenia ZG z funkcji przewodniczącego SBP zrezygnował prof. A. Grodek (w związku z objęciem stanowiska rektora SGPiS). Zastąpił go do końca kadencji S. Kotarski. W związku z rezygnacją J. Kraczkiewicz do ZG dokończono B. Horodyskiego. Powołano Referat ds. Budowy Biblioteki Narodowej, postanowiono wystąpić do prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o powołanie Komitetu Budowy BN. Uchwalono wniosek o podjęciu działań w sprawie przeniesienia Centralnego Zarządu Bibliotek do Ministerstwa Oświaty.

W XXII Sesji IFLA w Monachium (2—4 IX) uczestniczyli I. Morsztynkiewicz i Czesław Koziół (wizy wjazdowe otrzymali dzięki interwencji IFLA). Zapłacono zaległe skiadki członkowskie w IFLA, przedłożono zaległe sprawozdanie SBP za lata 1949—1956, zaproszono sesję IFLA do Polski.

W niektórych okręgach nastąpiło załamanie się aktywności (Olsztyn, Lublin, Kielce, Wrocław). W Opolu działalność została zahamowana na skutek nieprześlanych interwencji Wydziału Kultury i instancji partyjnych w sprawach personalnych. W przeprowadzonym wśród okręgów plebiscycie 7 okręgów (Gdańsk, Lublin, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Warszawa-woj., Wrocław) opowiedziało się za akcesem bibliotekarzy do Związku Nauczycielstwa Polskiego, 2 okręgi (Bydgoszcz, Szczecin) — za utworzeniem związku zawodowego bibliotekarzy.

Nakład „Bibliotekarza” (red. Cz. Koziół i H. Skwarnicki) wzrósł do 8500 egz., „Poradnika Bibliotekarza” spadł do 10 000 egz.

Publikacje: Biblioteki województwa poznańskiego w latach 1945—1954. Praca zbiorowa; J. Kołodziejska: *ABC bibliotekarza. Tablice i objaśnienia* (12 500 egz.); *Ogólnokrajowa narada bibliografów. Materiały.* Do druku przygot. M. Lenartowicz; R. Przelaskowski: *Biblioteki techniczne w Polsce* (4500 egz.); W. Reguiski: *Nowe drogi książki na wsi. Z moich doświadczeń w spółdzielni produkcyjnej*; A. Wróblewski: *Bibliografia zalecająca a czytelnictwo. Z doświadczeń rodzicielskich*; „Informator Bibliotekarza” 1957 (17 000 egz.).

1957

Postępująca decentralizacja zarządzania bibliotekami i dezintegracja środowiska sprawiły, że SBP stało się jedynym ośrodkiem poczuwającym się do odpowiedzialności za całość spraw bibliotecznych w kraju. Zgodnie z postanowieniami V Ogól-

nopolskiego Zjazdu Bibliotekarzy do głównych zadań zaliczono: działania na rzecz utworzenia przy premierze Rady Bibliotecznej jako centralnego ośrodka zarządzania bibliotekami; odpowiedniego usytuowania zawodu (prawa i obowiązki, wymagania kwalifikacyjne, uregulowanie uposażeń); zwiększenia funduszy na uzupełnianie księgozbiorów bibliotek powszechnych.

Prezydium wystosowało do premiera memoriał w sprawie powołania ponadresortowej Rady Bibliotecznej. Sprawa stała się przedmiotem wielu narad i dyskusji, zyskała nawet jednogłośnie aprobatę Sejmowej Komisji Oświaty i Nauki (7 X) — do żadnych wymiernych efektów jednak nie doszło.

SBP nawiązało współpracę ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego (przedstawiciel SBP w Komisji Bibliotecznej ZNP — Józef Czerni) i Związkiem Zawodowym Pracowników Kultury i Sztuki w celu wspólnego rozwiązywania spraw zawodu. Powołano komisję, która przygotowała projekt nowelizacji siatki plac bibliotekarzy, ale Ministerstwo Finansów odłożyło realizację projektu.

W celu zebrania materiałów na temat sytuacji prawnej i uposażeń bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach naukowych spoza resortu szkolnictwa wyższego i PAN rozesłano ankietę do 234 bibliotek. Do końca roku uzyskano 121 odpowiedzi.

Powołano komisję ds. nowelizacji *Dekreto o bibliotekach*

19 II — ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie państwowego zasobu archiwalnego. SBP wskazało na niesłużność podporządkowania Naczelnej Dyrekcji Archiwów zbiorów rękopiśmiennych znajdujących się w bibliotekach. Na skutek tej interwencji dokonano odpowiedniej nowelizacji rozporządzenia (30 XII 1958).

28—29 IV — do Prezydium Ogólnokrajowego Zjazdu Delegatów SBP (Łódź) zostali wybrani: J. Augustyniak, Teodor Bła-chowiak, Zofia Kossonogowa, Henryk Sawoniak, Kazimierz Tymecki, Helena Więc-kowska. M. Dembowska wygłosiła referat *Aktualne problemy zawodu bibliotekarskiego*. Nadano tytuł członka honorowego SBP Marianowi Łodyńskiemu. Zjazd upłynął pod hasłem jedności polityki bibliotecznej oraz konsolidacji zawodu bibliotekarskiego. **Wśród wniosków** znalazły się m.in.: utworzenie organu ponadresortowego reprezentującego całość zagadnień bibliotekarskich, koordynacja prac bibliograficznych, ujednoczenie wymagań kwalifikacyjnych dla bibliotekarzy wszystkich sieci, włączenie do programów szkół średnich tematyki z zakresu techniki pracy umysłowej, wiedzy o książce i bibliotekarstwie, a do programów kształcenia nauczycieli — zajęć z zakresu bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa.

Dyskutowano nad przynależnością związkową bibliotekarzy. Przy 1 głosie przeciw-

nym i 15 wstrzymujących się uznano za słuszne powołanie odrębnego związku zawodowego bibliotekarzy. Zadanie to powierzono ZG. Postulowano, by do czasu utworzenia związku zawodowego powołać Sekcję Bibliotekarską w ZNP. SBP miało pozostać jako organizacja naukowa.

Wprowadzono poprawki do statutu, m.in. ustalono, że do ZG wchodzić będą przewodniczący zarządów okręgów, a nie jak dotychczas delegaci okręgów, rozszerzono liczbę wiceprzewodniczących do pięciu. **Nowe władze:** B. Horodyski — przewodniczący, Edward Assbury — I wiceprzewodniczący, J. Augustyniak, J. Baumgart, Z. Kossonogowa, Piotr Stasiak — wiceprzewodniczący, M. Dembowska — sekretarz generalny, Edward Kossuth — zastępca sekretarza generalnego, T. Remer — skarbnik, W. Wilczyński — zastępca skarbnika, T. Białochwiak, J. Błażewicz, J. Czerni, Helena Falkowska, Władysław Romanowski, Bolesław Swiderski, H. Więckowska — członkowie Prezydium. **Kierownicy referatów:** Wydawniczy — Stanisław Tazbir, Spraw Zawodowych — J. Baumgart, Prac Naukowych — H. Więckowska, Szkolenia — K. Remerowa, Informacyjny — I. Morzytynkiewicz, Racjonalizacji Pracy Bibliotek — H. Zakrzewska. **Przewodniczący sekcji:** Bibliotek Naukowych — J. Czerni, Bibliotek Szkolnych i Pedagogicznych — H. Falkowska, Bibliograficzno-Dokumentacyjna — Maria Lenartowicz, Bibliotek Powszechnych — J. Błażewicz. **Przewodniczący komisji:** Statystyki — Maria Czarnowska, Budownictwa Bibliotecznego — Władysław Piasecki, ds. Nowelizacji Dekretu o bibliotekach — Z. Dylik (później W. Skoczyła).

30 V — nadzwyczajne posiedzenie Prezydium w sprawie projektowanego połączenia w MKiS pod jednym zarządem bibliotek i świetlic. Wyłoniono delegację, która na specjalnym spotkaniu (12 VI) uzyskała od wiceministra Edwarda Marca zapewnienie, że zamiar ten został zaniechany.

8 VII — podczas wspólnego posiedzenia prezydium ZG SBP i Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki podpisano oświadczenie, że obie organizacje będą się wzajemnie konsultować w sprawach wchodzących w zakres wspólnych zainteresowań.

3 X — podczas spotkania z wiceministrami kultury i sztuki, E. Marcem i T. Zaorskim. Prezydium ZG przedstawiło argumenty za przekazaniem resortowi oświaty zarządu nad bibliotekami podległymi dotychczas resortowi kultury i sztuki. Stwierdzono brak dostatecznej opieki ze strony MKiS oraz wydziałów i oddziałów kultury. Przedstawiciele SBP oświadczyli, że dążąc do realizacji postulatu podstawowego — jedności polityki bibliotecznej

państwa — Stowarzyszenie popierać będzie wszelkie kroki podejmowane w kierunku połączenia pod jednym kierownictwem dwóch głównych sieci bibliotecznych — powszechnych i szkolnych. Kierownictwo resortu zapewniło o zasadniczej zmianie stosunku MKiS do spraw bibliotek.

10 — 11 XI — posiedzenie plenarne ZG, którego pierwsza część miała charakter uroczystego jubileuszu 40-lecia SBP. Uczestniczyli m.in. minister kultury i sztuki — Karol Kuryluk, minister oświaty — Władysław Bienkowski. Zorganizowano wystawę wydawnictw SBP.

Współpraca międzynarodowa uległa rozszerzeniu. Wznowił działalność Referat Spraw Międzynarodowych (pod kierownictwem Heleny Hleb-Koszańskiej). W 23 Sesji IFLA (Paryż) uczestniczyła 5-osobowa delegacja z Polski (z ramienia SBP — T. Remer i H. Więckowska), 3 przedstawicieli SBP wzięło udział w kursie bibliotekarskim zorganizowanym (1—14 IX) w Birmingham przez angielskie Stowarzyszenie Bibliotekarzy. Przy SBP powołano (26 VI) Komisję Bibliograficzną Narodową (przewodnicząca H. Hleb-Koszańska), której zadaniem była współpraca z działającym przy UNESCO Międzynarodowym Komitetem Doradczym ds. Bibliotek oraz prowadzenie prac bibliograficznych o charakterze międzynarodowym.

Liczba członków SBP — 4455. Działa 19 okręgów: Katowice (560 członków), Warszawa (527), Kraków (320), Gdańsk (286), Kielce (276), Lublin (250), Łódź-miasto (233), Rzeszów (230), Łódź-woj. (223), Białystok (218), Bydgoszcz (205), Poznań (200), Warszawa-woj. (194), Wrocław (171), Szczecin (145), Opole (143), Olsztyn (131), Zielona Góra (100), Koszalin (47). W wielu okręgach działają referaty, sekcje i komisje.

Od czerwca ukazują się powielany „Biuletyn Informacyjny ZG” — kwartalnik redagowany przez sekretarza generalnego i rozsyłany do zarządów okręgów dla wszystkich płacących składki.

Biuro ZG zatrudnia 12 osób, mieści się w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy przy ul. Koszykowej.

Nakład „Przeglądu Bibliotecznego” wzrósł do 1500 egz., „Bibliotekarza” spadł do 5000 egz. (zaniechanie centralnego abonamentu przez MKiS).

Publikacje: E. Białkowska, S. Bzdęga: *Organizacja i metody pracy bibliotek szkolnych* (18 600 egz.); *Bibliotekarstwo powszechne*. Praca zbiorowa pod red. E. Pawlikowskiej. T. 1: *Organizacja i urządzenie biblioteki* (5100 egz.); *Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy Warszawa 16—18 lutego 1956. Księga pamiątkowa*. Red. B. Horodyski (2600 egz.); „Informator Bibliotekarza i Księgarza” 1958 (red. nac. K. Remerowa — 10 200 egz.); *Statut SBP*.

HENRYK SIENKIEWICZ

(5 maja 1846 – 15 listopada 1916)

Zestawienie bibliograficzne książek o pisarzu

W roku 1986 minęła 140 rocznica urodzin i 70 rocznica śmierci jednego z najznakomitszych polskich pisarzy, laureata nagrody Nobla w r. 1905 za powieść *Quo vadis*, autora szczególnie popularnej, do dziś przez wszystkich czytanej Trylogii.

Zestawienie bibliograficzne książek o pisarzu stanowi kontynuację adnotowanego poradnika bibliograficznego Aliny Ładyki *Henryk Sienkiewicz 1846—1916*, wydanego w r. 1967 przez Bibliotekę Narodową z okazji 50-lecia śmierci pisarza. Obecnie prezentowane są biografie Sienkiewicza i monografie jego twórczości, opublikowane w latach 1967—1985. W dziale I zamieszczono książki omawiające życie pisarza, w dziale II — monografie dotyczące całości kształtu jego twórczości, w dziale III — opracowania na temat poszczególnych utworów (Trylogii, *Krzyżaków* i *Quo vadis*). Wszystkie pozycje książkowe opatrzone adnotacjami, które charakteryzują ich zawartość treściową i przeznaczenie czytelnicze.

1846 — 5 maja w Woli Okrzejskiej na Podlasiu przychodzi na świat Henryk Adam Aleksander Pius Sienkiewicz, syn Józefa i Stefanii z Cieciszowskich

1858—1865 — okres nauki w gimnazjum

1866 — egzamin do Szkoły Głównej na wydział lekarski, z którego Sienkiewicz przenosi się na prawny, a następnie na filologiczny

1869 — w „Przeglądzie Tygodniowym” ukazuje się pierwsza recenzja teatralna Sienkiewicza

1872 — debiut literacki: w tygodniku „Wieniec” pisarz opublikował *Na marne*, a w „Przeglądzie Tygodniowym” pod pseudonimem Litwos — *Humoreski z teki Worszytły*

1874 — zaręczyny z Marią Kellerówną i ich zerwanie; pierwszy wyjazd zagraniczny do Brukseli i Paryża

1876 — wydanie *Sielanki, Starogo stugi i Hani*; 19 lutego wyjazd do Ameryki w charakterze korespondenta „Gazety Polskiej”.

1878 — powrót do Europy, pobyt w Paryżu i Normandii; nowele *Przez stepy, Orso*,

Komedia z pomyłek, Jamioł, Janko Muzykant

1879 — wyjazd do Włoch; w Wenecji Sienkiewicz poznaje Marię i Jadwigę Szetkiewiczówny; nowele *Z pamiętnika korepetytora, Za chlebem*

1881 — 18 sierpnia ślub z Marią Szetkiewiczówną

1882 — narodziny syna, Henryka Józefa Kazimierza; powstaje *Bartek zwycięzca*

1883 — narodziny córki, Jadwigi; druk *Ogniem i mieczem* w odcinkach na łamach „Słowa”

1885 — 19 października umiera żona

1886 — podróz do Grecji, Włoch i Turcji; koniec pracy nad *Potopem*

1888 — ukończenie *Pana Wołodyjowskiego*

1889 — praca nad *Bez dogmatu*

1890 — wyjazd do Egiptu i Zanzibaru

1891 — praca nad *Listami z Afryki*

1893 — ślub z Marią Wołodkiewiczówną, wyjazd do Włoch, gdzie pisarza opuszcza żona; praca nad *Rodziną Potanieckich*

1894 — ukończenie *Rodziny Potanieckich*

1896 — ukończenie *Quo vadis*; wydanie Trylogii przez Hipolita Wawelberga; Sienkiewicz zostaje członkiem Cesarskiej Akademii Nauk w Petersburgu

1898 — odsłonięcie powstałego z inicjatywy pisarza pomnika Adama Mickiewicza

1900 — ukończenie *Krzyżaków*; doktorat honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego; obchody jubileuszu 25-lecia pracy pisarskiej; wręczenie Sienkiewiczowi aktu własności Obłęgorka, przekazanego mu w darze od społeczeństwa

1902 — oficjalny przyjazd Sienkiewicza do Obłęgorka

1904 — Legia Honorowa od rządu francuskiego; ślub z Marią Babską

1905 — ukończenie powieści *Na polu chwały*; wyjazd do Sztokholmu po odbiór nagrody Nobla przyznanej za *Quo vadis*

1906 — ogłoszenie *Listu otwartego do J.C.M. Wilhelma II, Króla Pruskiego, przeciw jego antypolskiej polityce*

1911 — druk *W pustyni i w puszczy*, praca nad *Legionami*

1912—1913 — sfilmowanie *Quo vadis* we Francji i we Włoszech

1914 — wyjazd z Obłęgorka do Krakowa, potem do Wiednia i Szwajcarii

* Opracowano na podstawie: Kr z y ż a n o w s k i Julian *Henryk Sienkiewicz*. Warszawa: PWN, 1972.

1915 — zorganizowanie w Vevey Szwajcarskiego Generalnego Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce

1916 — 15 listopada śmierć Henryka Sienkiewicza

1924 — 27 października sprowadzenie zwłok pisarza do Warszawy i złożenie ich w podziemiach Katedry św. Jana

I. BIOGRAFIA

GRZYMAŁA-SIEDLECKI ADAM. **Autor Trylogii jako pan Sienkiewicz.** W: Niepospolici ludzie w dniu swoim powszednim. — [Wyd. 4]. Kr.: WL, 1974. — S. 5—33.

Wę wspomnieniowym szkicu znany krytyk literacki i powieściopisarz (1876—1967) przedstawia sylwetkę Sienkiewicza, z którym jako młody człowiek zetknął się w Krakowie. Bezpośrednie wzajemne kontakty pozwoliły autorowi przekazać wiele interesujących informacji o życiu osobistym pisarza i jego działalności publicznej mającej na celu obronę polskości w warunkach niewoli narodowej. W prostej, gawędziarskiej narracji autor przybliży szerokiemu kręgowi odbiorców osobowość wielkiego twórcy.

KANDZIORA JERZY. **Henryk Sienkiewicz na fotografii: ze zbiorów Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza w Poznaniu.** — Pozn.: W.Pozn., 1984. — 40 s.: il.

Zbiór fotografii Sienkiewicza z lat 1872—1816 ułożono w porządku chronologicznym i opatrzone komentarzem określającym m.in. etapy życia pisarza, w których zdjęcia zostały wykonane.

KOLIŃSKA KRYSZYNA. **Sienkiewicz i piękna Wielkopolanka.** — wyd. 2. — Wwa: LSW, 1977. — 181 s.: il. Inne wyd.: 1973

Faktograficzna opowieść o nieodwzajemnionej miłości Marii Radziejewskiej (1857—1911) do wielkiego pisarza, który darzył ją tylko życzliwą przyjaźnią. Obok ukazania sylwetki i przeżyć Radziejewskiej oraz fragmentów jej dziennika z r. 1903 w publikacji zamieszczono 26 listów z obustronnej korespondencji. Interesujący przyczynek do biografii pisarza.

KORNIŁOWICZÓWNA MARIA. **Onegdaj, opowieść o Henryku Sienkiewiczu i ludziach mu bliskich.** — Wyd. 4 zm. — Szczecin: Glob, 1985. — 297 s.: il. Inne wyd.: 1972, 1973, 1978

Autorką wspomnieniowej relacji jest wnuczka Sienkiewicza. Zaczepnięte z tradycji rodzinnej historie z różnych etapów osobistego życia pisarza, jego kolejnych małżeństw, ówczesnej atmosfery obyczajowej i kulturalnej sąsiadują z przeplatanymi anegdotą opowieściami o jego bliskich i przyjaciółch (J. Janeczewska, M. Sobotkiewiczówna-Dembowska, S. Witkiewicz, W. Zamojski i in.). Autorka wnosi wiele cennych danych na temat okoliczności powstawania niektórych utworów Sien-

kiewicza, przypomina prototypy postaci powieściowych. W aneksie teksty źródłowe. Książka dla szerokiego kręgu czytelników i starszej młodzieży.

KRZYŻANOWSKI JULIAN. **Henryka Sienkiewicza żywot i sprawy.** — Wyd. 4. — Wwa: PIW, 1981. — 244 s.: il. — (Biografie Sławnych Ludzi)
Inne wyd.: 1966, 1968, 1973

Biografia literacka opracowana przez wybitnego znawcę (1892—1978) twórczości Sienkiewicza, wydana w r. 1966 w 50-lecie jego śmierci, była wówczas pierwszą obszerną, znakomicie udokumentowaną pracą naukową ukazującą życie pisarza na tle literackich środowisk Warszawy, Krakowa i Wiednia oraz grona znajomych, przyjaciół i krewnych. Jego dramaty osobiste, ruchliwy żywot podróżnika, rozległa działalność społeczna, filantropijna, polityczna, a przede wszystkim literacka — składają się na wizerunek, który może zafascynować każdego. Autor podkreśla znaczenie twórczości Sienkiewicza dla współczesnych mu i jej trwałe wartości dla polskiej i ogólnoswiatowej kultury.

WACHOWICZ BARBARA. **Marie jego życia.** — [Wyd.2]. — Kr.: WL, 1973 — 403 s.: il

Bohaterkami pięciu szkiców literackich współczesnej dziennikarki są kobiety związane uczuciowo z Sienkiewiczem w różnych etapach jego życia. Wymienione w tytule Marie to: Kellerówna, Szetkiewicz, Romanowska, Radziejewska i Babska. Kreśląc dzieje kolejnych miłości pisarza autorka opiera się na nie publikowanych dotąd materiałach, głównie korespondencji i pamiętnikach. Atrakcyjna książka przynosi wiele szczegółów z biografii Sienkiewicza, jest też interesującym studium obyczajowym epoki. Bibliografia wykorzystanej literatury. Interesująca lektura dla szerokiego kręgu odbiorców.

WACHOWICZ BARBARA. **Syn Polski.** — Pozn.: Miejska Bibl. Publiczna im. E. Raczyńskiego: Wielkopolskie Towarzystwo Przyjaciół Książki, 1978. — 32 s.:

Druk bibliofilski wydany z okazji otwarcia w Poznaniu w r. 1978 Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza zawiera biografię pisarza, jego zdjęcia, odbitki autografów listów i innych dokumentów.

WARNEŃSKA MONIKA. **Śladami Sienkiewicza.** — Wwa: SiT, 1967. 190 s.: il.

Szkic znanej dziennikarki wiedzie polskimi śladami Sienkiewicza po miejscowościach, w których przebywał bądź które przedstawiał w utworach. Autorka opisuje ziemię podlaską, gdzie Sienkiewicz spędził dziecięce lata, Warszawę z okesu jego młodości i taką, jaką przedstawia w *Potopie*, przypomina przekazany w Trylogii obraz Częstochowy broniącej się przed szwedzkim najazdem. Wymienia również Szczytno, Malbork, Grunwald — miejscowości nie znane pisarzowi a wprowadzone na karty *Krzyżaków*. Lektura dla dorosłych i młodzieży od ok. 14 lat.

BUJNICKI TADEUSZ. Pierwszy okres twórczości Henryka Sienkiewicza. Kr. : WL, 1968. — 465 s. — Monografie historyczno-literackie)

Monografia obejmuje pierwsze dziesięciolecie (1869—1879) twórczości Sienkiewicza, od ukazania się pierwszej recenzji teatralnej na łamach „Przeglądu Tygodniowego” do dramatu *Na jedną kartę*. Autor omawia m.in. debiut literacki pisarza — powieść *Na marne* (1872), *Humoreski z teki Worszytły*, nowele i opowiada — *Stary sługa*, *Selim Mirza*, *Szkiece węglem*, *Listy z podróży do Ameryki*, *Janko Muzykant*, *Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela*. Praca o charakterze syntetyzującej analizy krytyczno-literackiej wykazuje jednolitość ideowo-artystyczną wczesnej twórczości Sienkiewicza oraz te cechy, które zadecydowały o oryginalności i artyzmie późniejszych epickich dzieł pisarza. Dla odbiorców z co najmniej średnim wykształceniem.

BUJNICKI TADEUSZ. Portret pisarski Henryka Sienkiewicza. — Kr. : PWN, 1966. — 34 s. — (Nauka dla wszystkich; nr 27)

Opracowanie popularnonaukowe ukazuje sylwetkę twórczą Sienkiewicza. Autor zestawia różne oceny jego warsztatu literackiego dokonywane przez współczesnych mu krytyków oraz przytacza opinie czytelników. W ideowo-artystycznej ewolucji twórczości Sienkiewicza daje analizę jego metody twórczej, ukazuje proces kształtowania się Sienkiewiczowskich form nowelistyki i prozy powieściowej. Publikacja zainteresuje głównie młodzież licealną.

Henryk Sienkiewicz : twórczość i recepcja światowa : materiały konferencji naukowej, listopad 1966 (red. A. Piorunowa i K. Wyka. — Kr.: WL, 1968. — 552 s.: il. (Z Prac Instytutu Badań Literackich (PAN)

Wybór 23 referatów przygotowanych na sesję naukową zorganizowaną z inicjatywy Instytutu Badań Literackich PAN w 50-lecie śmierci pisarza. W cz. I znalazły się opracowania na temat całokształtu twórczości Sienkiewicza, w cz. II — na temat Trylogii pióra najwybitniejszych krytyków literackich i historyków literatury (m.in. K. Wyka, J. Krzyżanowski, T. Bujnicki), w cz. III zgrupowano referaty o recepcji twórczości Sienkiewicza za granicą — w krajach demokracji ludowej, we Francji, Szwecji i USA. Bibliografię piśmiennictwa o Sienkiewiczu z lat 1945—1966 opracowała A. Nofier-Ładykowa. Publikacja zainteresuje przede wszystkim polonistów.

W przytępnie ujętej monografii autor przedstawia równoległe biografie Sienkiewicza i jego działalność społeczno-kulturalną oraz dokonuje chronologicznego przeglądu kolejnych etapów jego twórczości. Omawia źródła inspiracji Sienkiewicza, wątki treściowe i walory artystyczne poszczególnych dzieł oraz ich wymowę ideologiczną. Kalendarium życia i twórczości Sienkiewicza. Wśród ilustracji: zdjęcia z epoki, fragmenty listów, czasopism, reprodukcje obrazów. Dla szerokiego kręgu odbiorców, a zwłaszcza dla starszej młodzieży.

KRZYŻANOWSKI JULIAN. Pokłosie Sienkiewiczowskie : szkice literackie. — Wwa: PIW, 1973. — 751 s.

Powstałe w latach 1916—1972 szkice o twórczości Sienkiewicza zgrupowano w następujących działach: Pisarz i jego dzieje, Wielki nowelista, Klasyk powieści polskiej, Wśród przyjaciół i znajomych, Z warsztatu wydawcy Dzieł Sienkiewicza. Książka, wydana w 100-lecie ukazania się pierwszych nowel Sienkiewicza (*Na marne* i *Humoreski z teki Worszytły* 1872), ilustruje bogatą skalę problematyki wchodzącej w zakres badań historyczno-literackich edytora pełnego wydania Dzieł wielkiego pisarza.

KRZYŻANOWSKI JULIAN. Twórczość Henryka Sienkiewicza. — Wyd. 3. — Wwa: PIW, 1976. — 422 s. : il.

W obszernej i wszechstronnej monografii twórczości autor przedstawia źródła literackie i historyczne wykorzystane przez Sienkiewicza w poszczególnych utworach. Omawia *Listy w podróży* i pierwsze nowele (z l. 1872—1883), powieści historyczne (Trylogia, *Quo vadis*, *Krzyżacy*) i współczesne (*Bez dogmatu*, *Rodzina Połanieckich*) oraz dramaty i utwory okolicznościowe. W ostatnich rozdziałach autor wykazuje zasadnicze warstwy artystyczne Sienkiewicza. Publikacja zainteresuje przede wszystkim młodzież licealną.

KRZYŻANOWSKI JULIAN. Sienkiewicz a Warszawa. — Wwa: PIW, 1975. — 81 s. : il.

Analizując związki Sienkiewicza z Warszawą autor omawia jego felietony zamieszczone na łamach „Gazety Polskiej”, a po powrocie z Ameryki w r. 1879 — w „Słowie” (obraz stolicy z końca XIX w., codzienne życie mieszkańców, ówczesne sprawy publiczne i kulturalne). Przypomina również obraz miasta utwarty w wczesnej nowelistyce pisarza oraz w powieściach *Bez dogmatu* i *Rodzina Połanieckich*. Osobny rozdział poświęca Sienkiewiczowskiej wizji Warszawy XVII-wiecznej w *Ogniem i mieczem* oraz *Potopie*. Przystępnie napisana monografia dla szerokiego kręgu czytelników, w tym dla młodzieży.

LADYKA ALINA. **Henryk Sienkiewicz.** — [Wyd. 5]. — Wwa: WP, 1971. — 496 s. : il. (Profile)

Monografia popularnonaukowa ukazuje całościowo twórczość pisarza na tle ideowych i literackich prądów epoki. Scharakteryzowano kolejne etapy pisarstwa i genezę najważniejszych utworów. Podstawą analizy utworów oraz źródłem wniosków autorki są materiały biograficzne, listy i publicystyka pisarza, a także liczne wypowiedzi jego i jemu współczesnych na temat przyjętych przez niego koncepcji literackich. Dla wszystkich, zwłaszcza nauczycieli i uczniów szkół średnich.

SANDLER SAMUEL. **Indiańska przygoda Henryka Sienkiewicza.** — Wwa: PIW, 1967. — 166 s.

Autor przedstawia ogniwa biografii i twórczości Sienkiewicza związane z powstaniem utworów o tematyce indiańskiej, głównie noweli *Sachem* (1883). Jej monograficzny opis wzbogacony jest analizą struktury ideowo-artystycznej. Autor zaznacza też z problematyką indiańską i ówczesną publicystyką na jej temat. Studium zainteresuje głównie polonistów.

Sienkiewicz dzisiaj : studia i szkice (wybór i oprac. J. Jodelka-Burzecki, pod red. J. Z. Jakubowskiego. — Wwa: PIW, 1968. — 241 s.

Wybór szkiców, esejów i studiów powstałych w Roku Sienkiewiczowskim (1966), wygłoszonych na sesji Uniwersytetu Warszawskiego i PEN Clubu. Autorami są wybitni pisarze i historycy literatury: J. Parandowski, J. Z. Jakubowski, J. Krzyżanowski, J. Chałasiński, J. Kulczycka-Saloni, M. Zurowski, B. Białokozowicz, S. Siekierski, T. Jodelka-Burzecki, W. Zukrowski. Interesujące interpretacje, prezentacja współczesnych ocen dorobku twórczego Sienkiewicza, stosunek dzisiejszej nauki do Sienkiewiczowskiego dziedzictwa literackiego. Dla odbiorców z co najmniej średnim wykształceniem.

III. POSZCZEGÓLNE UTWORY

BUJNICKI TADEUSZ. **Trylogia Sienkiewicza na tle tradycji polskiej powieści historycznej.** — Kr. : Ossol., 1973. — 110 s. — (PAN; Prace Komisji Historycznoliterackiej; nr 31)

W pracy przeznaczonej dla odbiorców znających co najmniej podstawowe pojęcia z zakresu teorii literatury autor dokonuje przeglądu definicji powieści historycznej, kształtujących się od początku XIX w., a na tym tle szczegółowo analizuje gatunkową i narracyjną strukturę Trylogii oraz sposób konstruowania w niej postaci literackich.

BUJNICKI TADEUSZ, HELMAN ALICJA. **Potop Henryka Sienkiewicza : powieść i film.** — Wwa: WSiP, 1977. — 174 s. : il. — (Bibl. Analiz Literackich; 52)

W cz. I T. Bujnicki omawia m.in. genezę *Potopu*, sposób ujęcia faktów historycznych, kompozycję narracyjną i styl dzieła, charakteryzuje główne postacie powieściowe. W cz. II A. Helman przedstawia dzieje filmu historycznego w Polsce powojennej, omawia przedwojenne i powojenne adaptacje filmowe innych powieści Sienkiewicza, następnie charakteryzuje wybrany przez reżysera J. Hoffmana model filmowej adaptacji powieści, zastosowane środki wyrazu artystycznego oraz recepcję filmu zrealizowanego w r. 1974. W obu częściach materiały uzupełniające — omówienia powieści, recenzje z filmu, pytania. Książka głównie dla uczniów szkół licealnych.

CZAPLIŃSKI WŁADYSŁAW. **Głosa do Trylogii.** — Wr. : Ossol., 1974. — 179 s. : il.

Komentarz wybitnego polskiego historyka do wydarzeń opisanych w Trylogii. Przedstawia źródła, z których korzystał Sienkiewicz, jego ulubione lektury historyczne. Zastawia Sienkiewiczowską wizję XVII-wiecznej Polski z obiektywną oceną naukowca, odszukuje prototypy najpopularniejszych bohaterów: Skrzetuskiego, Wołodyjowskiego i Kmicica.

Książka zainteresuje szczególnie młodzież szkolną.

KERSTEN ADAM. **Sienkiewicz — Potop — historia.** — Wyd. 2. — Wwa : PIW, 1974. — 301 s.

Pracą popularnonaukową na temat rzeczywistości historycznej w *Potopie*. Autor charakteryzuje kilkudziesięcioletni spór pisarzy, krytyków i historyków literatury o historyczność powieści, omawia m.in. poglądy Sienkiewicza na dzieje narodu, jego studia historyczne nad najazdem szwedzkim i wykorzystanie źródeł. Konfrontuje Sienkiewiczowski obraz społeczeństwa i szlacheckiej Rzeczypospolitej XVII w. ze współczesnym stanem wiedzy historycznej. Omawia też wpływ Trylogii na poglądy historyczne kilku pokoleń jej czytelników. Lektura zainteresuje szerszy krąg czytelników.

KOBLEWSKA JANINA. **Adaptacje filmowe Pana Wołodyjowskiego Henryka Sienkiewicza.** — Wwa: WSiP, 1974. — 142 s. : il. — (Bibl. Analiz Literackich; 44)

W książce przeznaczonej głównie dla młodzieży licealnej autorka charakteryzuje specyficzne właściwości adaptacji filmowych, po czym omawia dwie ekranizacje *Pana Wołodyjowskiego* — kinową szerokoekranową (barwną) zrealizowaną przez J. Hoffmana oraz telewizyjną (czarno-białą) 13-odcinkową serię *Przygody pana Michała* w reżyserii P. Komorowskiego (obie nakręcono w r. 1966). Porównuje kompozycję powieści i jej ekranowych wersji, szczegółowo omawia części obu filmów: „warszawską”, „chreptiowską” i „kamieniecką”. Tekst uzupełniają recenzje z filmów i wykaz wybranej lektury.

SZWEYKOWSKI ZYGMUNT. Trylogia Sienkiewicza i inne szkice o twórczości pisarza. — [Wyd. 2 poszerz.]. — Pozn. : WPOzn., 1973. — 205 s.

Studium o Trylogii, którego pierwszy gotowy zarys uległ zniszczeniu w czasie wojny. Znany historyk literatury obszernie dokumentuje tezę o baśniowej konstrukcji powieści historycznych Sienkiewicza, których z tej racji nie można sprawdzać z ustaleniami nauk historycznych. Oryginalne sądy Szweykowskiego mogą wydać się kontrowersyjne w świetle dokumentów, na które powołują się inni badacze twórczości Sienkiewicza. Lektura dla czytelników z przygotowaniem polonistycznym.

Trylogia Henryka Sienkiewicza — historia, dzieło, recepcja — materiały z sesji naukowej „W dziewięćdziesiąt rocznicę Trylogii Henryka Sienkiewicza”, Zielona Góra 2—3 maja 1973 (red. nauk. L. Ludorowski; aut. referatów T. Bujnicki i in. — Wwa; Pozn. : PWN, 1973. — 244 s. : il.

Zbiór referatów i głosów w dyskusji z sesji naukowej zorganizowanej w r. 1973 w 90 rocznicę rozpoczęcia druku *Ogniem i mieczem*. Autorzy referatów (J. Krzyżanowski, W. Czaplinski, A. Kersten, J. Koblewska, T. Bujnicki, H. Bursztyński, W. Danek, J. Trzynadłowski, L. Ludorowski, A. Wilkoń i T. Jodełka-Burzecki) zaprezentowali najnowsze interpretacje m.in. takich problemów jak związki Trylogii z tradycją literacką, prawda historyczna w cyklu, prace analityczne o języku i stylu powieści, ekranizacja *Pana Wołodyjowskiego* i *Potopu*. Książka zainteresuje przede wszystkim polonistów.

WACHOWICZ BARBARA. Filmowe przygody małego rycerza. — Wyd. 2. — Wwa: WAiF, 1973. — 255 s. : il.

Autorka barwnie przedstawia przebieg i problemy ekranizacji *Pana Wołodyjowskiego*. Konfrontacją wersji telewizyjnej i filmowej, przeprowadzoną na podstawie wypowiedzi ich reżyserów, P. Komorowskiego i J. Hoffmana, rozpoczyna opis poszczególnych etapów realizacji filmów, pracy aktorów i trudów całego zespołu ludzi odpowiedzialnych za autentyczność rekwizytów. Interesująca lektura dla wszystkich.

ZABIEROWSKI STANISŁAW. Niektóre źródła popularności Trylogii Sienkiewicza. — Kr.: PWN, 1970. — 26 s. — (Nauka dla Wszystkich; nr 128)

Autor przystępnie napisanej rozprawy upatruje źródła ogromnej popularności Trylogii — już od jej publikacji w odcinkach w „Słowie” — przede wszystkim w przenikającym dziele patriotyzmie, w wysławianiu rycerskich cnót Polaków, służeniu idei „pokrzepienia serc” w warunkach niewoli politycznej. Za równie ważne źródło tej popularności

uznaje mistrzowskie ukształtowanie dzieł i charakterów głównych postaci powieściowych o fascynujących osobowościach, zjednujących sobie wiernych czytelników. Lektura dla licealistów i szerokiego kręgu odbiorców.

Krzyżacy

HABRYN ANNA. Krzyżacy Henryka Sienkiewicza : adaptacja filmowa w zestawieniu z powieścią. — Wwa: PZWS, 1972. — 129 s. : il. — (Bibl. Analiz Literackich)

Adaptacja filmowa *Krzyżaków* — pierwszy polski kostiumowy „gigant” przygodowy — zrealizowana przez A. Forda w r. 1960 m.in. dla uczczenia 550-lecia zwycięstwa grunwaldzkiego stała się znaczącym wydarzeniem kulturalnym w naszym kraju. Autorka opracowania omawia m.in. genezę powieści i filmu, charakteryzuje występujące w powieści postacie historyczne i fikcyjne i ich ekranowych odpowiedników, ocenia walory artystyczne filmu. Tematy do omówienia. W materiałach — kilka recenzji o filmie. Wybrana literatura przedmiotu. Książka, skierowana głównie do uczniów szkół licealnych, zainteresuje szerszy krąg czytelników.

KUCZYŃSKI STEFAN MARIA. Rzeźczość historyczna w Krzyżakach Henryka Sienkiewicza. — Wyd.2. — Wwa: PIW, 1967. — 207 s.

Autor, znany historyk, ocenia z punktu widzenia wiedzy współczesnej obraz epoki w *Krzyżakach*. Docieka realności historycznej postaci występujących w powieści, omawia wiarygodność przedstawionych w książce scen z życia codziennego na przełomie XIV i XV w., szczegółowej analizie poddaje Sienkiewiczowską wizję bitwy pod Grunwaldem. Autor, mimo że wskazuje na pewne luki w obrazie naszej przeszłości, potwierdza opinie o głębokiej wiedzy i intuicji historycznej Sienkiewicza. Dla odbiorców z przygotowaniem polonistycznym.

Quo Vadis

EUSTACHEWICZ LESŁAW. Quo vadis Henryka Sienkiewicza. — Wwa: WSiP, 1983. — 149 s. : il. — (Bibl. Analiz Literackich; 59)

Autor umiejscawia genezę *Quo vadis*, na tle problematyki starożytnej podejmowanej w europejskiej literaturze historycznej w XIX w. Przedstawia wszechstronne zainteresowania Sienkiewicza antykiem, sposób ukazania w powieści wątków historycznych. Charakteryzuje artyzm, ideologię i światową recepcję dzieła wyróżnionego w r. 1905 nagrodą Nobla. Materiały zawierają m.in. fragmenty z dzieł pisarzy starożytnych na temat Rzymu oraz wiersze o motywach rzymskich pióra polskich poetów. Lektura dla uczniów szkół średnich i szerokiego kręgu odbiorców.

ANNA JABŁKOWSKA-JASKULSKA

MARIA LENARTOWICZ

Przepisy katalogowania książek

PRACE WSPÓŁWYDANE

Sądząc z liczby otrzymywanych pytań opisywanie prac współwydanych sprawia katalogującym ciągle jeszcze sporo trudności. Zgłaszane wątpliwości dotyczą zwłaszcza dwóch wydawnictw ciągłych o tytułach „Globus” oraz „Ekspres Reporterów”. Poszczególne tomy tych wydawnictw obejmują prace współwydane, opublikowane bez wspólnego tytułu, który powinien być przyjęty jako tytuł właściwy książki*. W przypadku braku tego tytułu opis bibliograficzny trzeba zaczynać od tytułu pracy podanego na głównej stronie tytułowej na pierwszym miejscu.

W „Ekspresie Reporterów” główna strona tytułowa zawiera zwykle informacje o kilku pracach. Do strefy tytułu i oznaczenia odpowiedzialności przejmują się tytuły prac w takiej kolejności, w jakiej te tytuły występują na głównej stronie tytułowej. Po tytułach poszczególnych prac podaje się nazwy odpowiednich autorów. Dane dotyczące poszczególnych prac oddziela się kropką i odstępem.

Pozostałe strefy opisu bibliograficznego książek wydawanych w ramach „Ekspresu Reporterów” nie mają żadnych cech specyficznych.

A oto odpowiedni — poprzedzony hasłem — opis bibliograficzny drugiego stopnia szczególności.

MAC JERZY SŁAWOMIR

Pachnący biznes / Jerzy Sławomir Mac. Kukułki / Ewa Grinberg. Stara zbrodnia — inaczej / Jerzy Łaniewski. W cyklu „Z podróźnej walizki” Kazimierz Pogorzelski.

Warszawa : Krajowa Agencja Wydaw., 1986. — 138 s. : 16 cm.
(Ekspres Reporterów 86 ; 5).

Na okł. tytuły: Miliarder w PRL. Pić, bić i pódzić. Znowu ta zbrodnia.

ISBN 83-03-01406-4

Jeżeli książka zawiera prace tylko jednego autora, jego nazwę należy podać po tytułach wszystkich prac. Tytuły kolejnych prac trzeba wtedy oddzielać średnikiem z odstępami po obu jego stronach.

* Zob. „Poradnik Bibliotekarza” 1986 nr 7/8, 10, 11/12.

EKSPRES REPORTERÓW

• Jerzy Sławomir Mac
Pachnący biznes

• Ewa Grinberg
Kukułki

• Jerzy Łaniewski
Stara zbrodnia — inaczej

W cyklu „Z PODRÓŻNEJ WALIZKI”
KAZIMIERZ POGORZELSKI

— Krajowa Agencja Wydawnicza
Warszawa 1986

STAŁO SIĘ JUTRO opowiadań fantastycznych zbiór dwudziesty osmy

- Małgorzata Kondas — W ogródku działkowym
— Żart
— Wszystkie zgubione przedmioty
— Wizyta o zmierzchu
— Zacząć od początku
— Eksperyment
— Jasnowidz
— Spór o czarownicę
— Nowa
— Mumia sumeryjska
— Portret na tle pejzażu
— Jeszcze jedna pani Smith
— Pensjonat na końcu drogi
— Na granicy
— Siła wyobraźni
— Wymowa kwiatów

INSTITUT WYDAWNICZY „NASZA KSIĘGARNIA” WARSZAWA 1986

KONDAS MAŁGORZATA

W ogródku działkowym : Żart, Wszystkie zgubione przedmioty ; Wizyta o zmierzchu ; Zacząć od początku ; Eksperyment ; Jasnowidz ; Spór o czarownicę ; Nowa ; Mumia sumeryjska ; Portret na tle pejzażu ; Jeszcze jedna pani Smith ; Pensjo-

nat na końcu drogi ; Na granicy ; Siła wyobraźni ; Wymowa kwiatów Małgorzata Kondas ; [il.] Zugmunt Januszewski].

Warszawa : „Nasza Księgarnia”, 1986. — 113 s. : il. ; 22 cm.

(Stało się Jutro : opowiadań fantastycznych zbiór 28).

Tyt. okł. : Spór o czarownicę.

ISBN 83-10-08746-2

W serii „Globus” książki mają po obu okładkach karty tytułowe, od których zaczynają się teksty drukowane w kierunku środka książki; powstają więc wątpliwości, którą ze stron tytułowych uznać za stronę główną. Otóż o jej wyborze powinno zdecydować umiejscowienie metryki książki. Metryka książki jest tylko jedna i ta strona tytułowa, z którą metryka jest związana, stanowi podstawę opisu jako główna strona tytułowa*. I wyłącznie dane z tej głównej strony tytułowej mogą być przejęte przy katalogowaniu do strefy tytułu i oznaczenia odpowiedzialności. A strona ta zawiera tytuł i nazwę autora tylko jednej pracy. Informacje dotyczące drugiej pracy umieszczone na odrębnej stronie tytułowej przejmują się do strefy uwag.

W strefie opisu fizycznego trzeba podać najpierw liczbę stronicy pracy uwzględnionej w pierwszej strefie opisu, a następnie pracy wymienionej w strefie uwag. W strefie uwag daje się też notatkę o osobliwości tej paginacji.

GLOBUS

Janusz Fogler NA WSCHÓD OD BAJKAŁU

Zdjęcia autora

Młodzieżowa
Agencja
Wydawnicza
Warszawa 1985

FOGLER JANUSZ

Na wschód od Bajkału : [Buriacja] / Janusz Fogler.

Warszawa : Młodzieżowa Agencja

* Niekiedy są dwie metryki książki, ale druga metryka jest krótsza.

Wydaw., 1985. — 28, 28 s. il.; 25 cm.

(Globus).

Współwyd. z odrębną k. tyt.:

Palmy pod śniegiem : [Abchazja] / Edward Karłowicz. — Na okładkach dodatkowe tytuły: Buriacja. Abchazja. — Liczbowanie stronicy w przeciwnych kierunkach.

ISBN 83-203-1913-7

Natomiast jeżeli książka zawiera prace współwydane opublikowane pod wspólnym tytułem, to ten wspólny tytuł stanowi tytuł właściwy. Tytuły poszczególnych prac można wtedy podawać wyłącznie w strefie uwag. Nie ma przy tym znaczenia, czy są to tytuły prac umieszczone na głównej stronie tytułowej, czy tylko podane w spisie treści lub w innym miejscu książki. W strefie uwag najlepiej jest wymieniać te tytuły tym samym sposobem co w strefie tytułu i oznaczenia odpowiedzialności.

SOCJOLOGICZNE problemy pracy w hutnictwie

Katowice : „Śląsk”, 1968. — 233 r. : il. ; 24 cm.

(Górnośląskie Studia Socjologiczne / Śląski Instytut Naukowy ; t. 5).

Zawiera: Innowacja w zakresie czasu pracy w hutnictwie : społeczne konsekwencje czterobrygadowego systemu pracy / Franciszek Adamski. Mistrz hutniczy : studium z zakresu socjologii organizacji pracy / Jerzy Sikorski.

GÓRNOŚLĄSKIE STUDIA SOCJOLOGICZNE

TOM V

SOCJOLOGICZNE PROBLEMY PRACY W HUTNICTWIE

FRANCISZEK ADAMSKI

Innowacja w zakresie czasu pracy w hutnictwie
Społeczne konsekwencje czterobrygadowego systemu
pracy

JERZY SIKORSKI

Mistrz hutniczy. Studium z zakresu socjologii
organizacji pracy

Wydawnictwo „Śląsk”
Katowice 1968

W następnym odcinku tego cyklu zostaną omówione opisy bibliograficzne prac niesamoistnych wydawniczo, zastępujące tradycyjne karty cząstkowe.

JERZY BEDNARZ

Prawo biblioteczne

Podwyżki płac

Miło jest zaprzętać uwagę Czytelnika relacjonowaniem zmian przepisów, w rezultacie których wprowadzona zostaje możliwość podwyżek płac. Właśnie obecnie nadarza się taka okazja. Sprawa dotyczy pracowników, do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 26 kwietnia 1984 r. o upowszechnianiu kultury oraz o prawach i obowiązkach pracowników upowszechniania kultury (Dz. U. nr 26 poz. 129), a więc głównie pracowników bibliotek publicznych.

Z dniem 1 września 1986 weszły w życie:

1. uchwała nr 143 Rady Ministrów z dnia 23 września 1986 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad wynagrodzeń pracowników administracyjnych i obsługi zatrudnionych w instytucjach i placówkach upowszechniania kultury (tj. uchwałę nr 159 Rady Ministrów z 14 października 1985 r.)

2. uchwała nr 144 Rady Ministrów z dnia 23 września 1986 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określania wysokości stawek wynagrodzenia zasadniczego oraz wysokości, rodzaju i zasad przyznawania dodatków do wynagrodzenia pracowników upowszechniania kultury (tj. uchwałę nr 158 Rady Ministrów z dnia 14 października 1985 r.)

W uchwale nr 158 (dotyczącej pracowników działalności podstawowej) zmienione zostały grupy wynagrodzenia zasadniczego.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że dotychczas obowiązująca tabela opublikowana była w „Monitorze Polskim” nr 36 z r. 1985 oraz przedrukowana w „Poradniku Bibliotekarza” nr 4 z r. 1986.

Zmiana polega na podwyższeniu w grupach 1—12 górnej granicy „widełek” o 2 tys. zł. W pozostałych najwyższych grupach podwyżka ta wynosi odpowiednio: 13 grupa — 2 300 zł., 14 — 2 700, 15 — 2 500. Dolne granice „widełek”, tj. stawki minimalne, nie uległy zmianie.

Zakładamy cel, tj. umożliwienie dokonania kolejnej waloryzacji płac pracowników bibliotek, omawiana zmiana osiąga. Niestety zostały nadal dwa istotne mankamenty stosowanej „siatki płac”, budzące

nie od dzisiaj poważne wątpliwości środowiska bibliotekarskiego:

1. nastąpiło dalsze rozwarcie widełek — jedynie w grupie 13 wynosi ono mniej niż 5 tys. zł. Rekordowa jest tu grupa 11 — rozziw wynosi 5,5 tys. zł. Do tej pory różnice nie były wyższe od 3,5 tys. zł.;
2. możliwości zarobkowe pracowników zatrudnionych na tych samych stanowiskach, zatem — jak należy rozumieć — wykonujących taką samą pracę, różnią się znacznie pomiędzy sobą. Biorąc jako przykładowe stanowisko bibliotekarza (grupy 5—10) istnieje możliwość otrzymania wynagrodzenia w wysokości od 9 300 do 17 000 zł. Różnica jest zatem ogromna i moim zdaniem nieczym nie uzasadniona. Wynosi ona więcej niż cała stawka wynagrodzenia zasadniczego w grupie 1.

Nowe grupy wynoszą:

Grupa wynagrodzenia zasadniczego	Miesięczna kwota w złotych
1	7 500—12 500
2	8 000—13 000
3	8 400—13 500
4	8 900—14 000
5	9 300—14 500
6	9 800—15 000
7	10 300—15 500
8	10 700—16 000
9	11 200—16 500
10	11 600—17 000
11	12 000—17 500
12	12 600—18 000
13	14 500—19 000
14	15 000—20 000
15	16 000—21 000

Wielka szkoda, że nie wykorzystano kolejnej zmiany tabeli płac jako okazji do przystąpienia do sukcesywnego chociaż niwelowania wskazanych wyżej nieprawidłowości. Wręcz przeciwnie, dysproporcje tabeli wynagrodzeń zasadniczych pogłębiły się znacznie. Aż strach pomyśleć, co będzie za kilka lat, jeśli Ministerstwo nie zmieni metody postępowania. Sądzę, że sprawa ta powinna zostać przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich dobitnie podniesiona w kontaktach z resortem. Stworzenie możliwości podwyżek każdego cieszny, ale ten styl...

Zapewniono również dalsze możliwości podwyżek płac pracowników administracyjnych i obsługi. Zarządzenie ministra kultury i sztuki z dnia 27 września 1986r. wprowadziło nową tabelę wynagrodzeń zasadniczych:

Grupa wynagrodzenia zasadniczego	Miesięczna kwota w złotych
1	5 400— 8 500
2	6 000— 9 500
3	6 300—10 000
4	6 600—10 500
5	6 900—11 000
6	7 200—11 500
7	7 500—12 000
8	7 800—12 700

9	8 100—13 400
10	8 400—14 000
11	8 800—14 500
12	9 200—15 000
13	9 700—15 500
14	10 200—16 000
15	10 700—16 500
16	11 200—17 000
17	11 700—17 500
18	12 200—18 000
19	13 000—18 500
20	14 500—19 000

Zastosowano zatem taką samą technikę zmian siatki płac, jak przy siatce pracowników działalności podstawowej.

Innych zmian do przepisów płacowych obowiązujących w bibliotekach publicznych nie wprowadzono.

Bibliotekarskie lektury

Państwowe Wydawnictwo Naukowe opublikowało piękną książkę o pięknie książki. Jest to

JANINY WIERCIŃSKIEJ
Sztuka i książka

Warszawa, 1986, nakład 15 000 egz.,
cena 950 zł

przeznaczona — jak píše autorka — dla kogoś, kto książkę traktuje jako rzecz najbliższą, a komu jej szata nie jest obojętna, komu nie może być obojętny dramatyczny obraz, jaki przedstawiają w obecnej chwili nasze witryny księgarskie. Przedmiot — grafika zdobiąca książki, głównie dziewiętnastowieczna — nie jest ujęty monograficznie, lecz podany w siedmiu szkicach: od omówienia stanu badań nad grafiką książki po prezentację dorobku kilku wybranych ilustratorów. Problematyka książki ilustrowanej potraktowana jest z punktu widzenia historii sztuki. Pominięto tu niestety zagadnienia związane z doborem czcionki, układem kolumny, wyglądem okładki itp., które księgoznawcy nazywają „sztuką książki”. Autorka surowo ocenia postępowanie bibliotekarzy (którzy choćby z tego powodu powinni książkę przeczytać), winiąc ich za to, że „obdzierają drukę z obwołut i

okładek, wtlaczają w szare oprawy, przycinają barbarzyńsko karty, pieczętują olbrzymimi pieczętkami plansze itp”. Na szczególną uwagę zasługuje szkic *Książka obrazkowa dziecka — tradycje i współczesność*, bo ten typ książki jest obecnie najbardziej zagrożony przez brzydotę, szmirę i bylejakość.

W serii „Książki o Książce” ukazał się kolejny mały słownik encyklopedyczny

**Współczesne polskie introligatorstwo
i papiernictwo**

Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich.
1986, nakład 10 000 egz., cena 320 zł.

Wcześniej wydano tomiki z zakresu księgarstwa i drukarstwa, a planowane jest opublikowanie słownika pojęć i zagadnień wydawniczych. Całość złożona z czterech części ma zastąpić *Encyklopedię współczesnego edytorstwa polskiego*, z której wydania zrezygnowano, mimo podjęcia prac redakcyjnych i zgromadzenia materiału. Właśnie te nie wykorzystane w *Encyklopedii* materiały, należące do dziedzin ściśle związanych z edytorstwem, są podstawą cyklu słowników encyklopedycznych. Dobrze się stało, że Redakcja Bibliologii „Ossolineum” znalazła sposób prezentacji tych zagadnień w serii popularnonaukowej, chociaż moim zdaniem „przekroczone cienką, ale istotną granicę między lekturą popularnonaukową a kompendium dla specjalistów”.

Z zamieszczonych w księdze pamiętkowej dedykowanej prof. Stefanowi Żółkiewskiemu — *Problemy wiedzy o kulturze* (Wrocław 1986) na szczególną uwagę zasługuje artykuł

EWY KORZENIEWSKIEJ
Sytuacja książki polskiej w latach
1926—1932

I znowu, jak w przypadku książki Wiercińskiej, wypada żałować, że zagadnienie to nie zostało wyrażone w języku bibliologii. Dole i niedole polskiej książki w pierwszych latach niepodległości, powstawanie w wielkich trudach polskiego przemysłu książkowego, tworzenie aparatu rozprowadzania, organizowanie sieci bibliotecznej — wszystko to zostało pokazane w perspektywie ogólnej kultury społeczeństwa polskiego. Warto więc wiedzieć, jak było „wczoraj”, aby móc ocenić, jak jest „dzisiaj”.

Potrzeby praktyczne bibliotekarzy borykających się z problemem wyposażenia

bibliotek w podstawowy sprzęt stara się zaspokoić skromniutki informator

EWY KUBISIAK
i
WITOLDA PRZYBYSZEWSKIEGO
Producenci mebli i sprzętów
bibliotecznych
Warszawa: BN. 1986 nakład 1000 egz.

Jest to próbna publikacja materiałów gromadzonych w Instytucie Książki i Czytelnictwa. Zawiera informacje o 51 producentach państwowych, spółdzielczych i prywatnych z 28 województw. Niestety, nie jest to katalog firmowy, z ilustracjami, wykresami, parametrami, ale proste wyliczenie producentów i nazw mebli. Na razie dobre i to.

STANISŁAW KONDEK

OPINIE · REFLEKSJE · KOMENTARZE · OPINIE · REFLEKSJE

JERZY OZDOWSKI
Wicemarszałek Sejmu PRL
Przewodniczący Komisji Kultury Rady
Krajowej PRON

Pozwólcie, że z pełnym przekonaniem i z gotowością osobistego zaangażowania ustosunkuję się do Waszych zamierzeń i podejmowanych działań. Za wyjątkowo potrzebne uważam opracowanie długookresowego programu rozwoju bibliotekarstwa w oparciu o najnowsze osiągnięcia nauki, techniki i praktyki bibliotecznej w świecie. Uznaję za celowe opracowanie nowej, kompleksowej i dalekowzrocznej ustawy o systemie biblioteczno-informacyjnym. Konieczne jest przygotowanie nowoczesnego systemu finansowania, rozbudowy i modernizacji bibliotek ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmu plac dla bibliotekarzy.

W wystąpieniu podczas zorganizowanej 17 grudnia 1986 r. przez ZG SBP przy współpracy RK PRON i MKiS sesji „Biblioteki w służbie oświaty, nauki i kultury”

STEFAN KUBÓW — przewodniczący Zarządu Głównego SBP

W końcu 1983 r. mieliśmy taką sytuację, że średnia płaca w bibliotekarstwie równała się 55% średniej płacy krajowej. Obecnie, przy średniej płacy w bibliotekarstwie 15—16 000 zł, w stosunku do 20 000 zł. w kraju, stanowi to już 75%. To nas oczywiście absolutnie nie może zadowalać, ale postępek jest. Wiem, że w ośrodkach mniej nasyconych kadrami bibliotekarskimi jest duży kłopot ze zdobyciem wykwalifikowanego pracownika. We Wrocławiu odczuwamy tę dolegliwość nieco mniej, ale jednak odczuwamy

Obawiam się, że trend dochodzenia płacy bibliotekarskiej do średniej krajowej nie będzie miał już miejsca w dotychczasowym tempie. I nie wiadomo, czy w ogóle będzie miał miejsce.

„Książka i Czytelnik” 1986 z.2

JERZY MATEJUK

Warto więc pomyśleć nad stworzeniem racjonalnego gromadzenia zbiorów, który potrafiłby skojarzyć interesy bibliotek i ich użytkowników, oraz rynku księgarskiego. Ilustracją ważności tego zagadnienia niech będzie zestawienie dwóch liczb: w kraju mamy około 35 tys. bibliotek, zaś przeciętny nakład książki wynosi 15—20 tys. egzemplarzy.

Biblioteki są w stanie współdziałać z pozostałymi podmiotami rynku książki w procesie jego równoważenia. Mamy przede wszystkim na myśli asortymentowe zrównoważenie rynku, a więc optymalne dostosowanie wielkości nakładu określonych tytułów do zgłoszonego na nie popytu rynkowego. Rozumiejąc oczywiście potrzebę kształtowania gustów i zainteresowań odbiorców książek, stoimy jednak na stanowisku, iż w tej kwestii działania wdrażanych instytucji muszą być mocno wyważone. Biblioteki, uczestnicząc w tym procesie, powinny w jeszcze większym stopniu stać się ośrodkami badającymi aspiracje czytelnice poszczególnych środowisk i w sposób instytucjonalnie usankcjonowany informować o nich te ośrodki, w których zapadają decyzje o tym, co wydawać i w jakim nakładzie. Już obecnie biblioteki posiadają dobrą orientację w potrzebach czytelnicy, niestety, jak dotąd, informacje na ten temat rzadko kiedy wykraczają poza granice środowiska bibliotekarskiego.

„Przegląd Księgarski i Wydawniczy”
1986 nr 6

Katalog alfabetyczny i rzeczowy

Lekcja biblioteczna

Jedna z podstawowych lekcji bibliotecznych na temat katalogu alfabetycznego i rzeczowego w szkołach średnich powinna być przeprowadzona w proponowanej postaci, z podanymi ćwiczeniami na 2 godzinach lekcyjnych. Powinna ją poprzedzać lekcja zapoznająca uczniów z biblioteką szkoły średniej i jej warsztatem informacyjnym. Często bywa tak, że na tej pierwszej godzinie bibliotekarz omawia dokładnie katalog alfabetyczny, a więc następne zajęcia (1 godz.) można poświęcić wyłącznie katalogowi rzeczowemu

Cel: wyrobienie w uczniach umiejętności samodzielnego posługiwania się katalogiem alfabetycznym i rzeczowym oraz zbierania materiałów na określony temat.

Pomoce naukowe:

- katalog alfabetyczny i rzeczowy,
- schemat katalogu rzeczowego według UKD (plansza),
- powiększony wzór karty katalogowej z zasadniczymi elementami opisu katalogowego.
- na stolikach uczniowskich:
 - encyklopedie i słowniki,
 - po 1 egzemplarzu dowolnego tytułu (dla każdego ucznia),
 - karty katalogowe,
 - polecenia do ćwiczeń praktycznych w zespołach (2—3 osobowych).

TOK LEKCJI:

• Przypomnienie wiadomości z pierwszych zajęć wprowadzających i zapoznających uczniów z biblioteką szkoły średniej (na temat samych katalogów).

Pytania sprawdzające dla uczniów:

— Co to jest katalog? — próba samodzielnego zdefiniowania przez uczniów tego terminu. Następnie uczniowie sprawdzają jego znaczenie w wyłożonych encyklopediach i słownikach. Krótką definicję zapisują w zeszytach języka polskiego.

— Jakie katalogi znajdują się w naszej bibliotece szkolnej?

— Kiedy korzystamy z katalogu alfabetycznego, a kiedy z rzeczowego? (na czym polega różnica między tymi katalogami)

— Jaki jest układ kart w obu katalogach? Jakie są rodzaje kart w katalogu?

— Na podstawie czego dokonano wyodrębnienia działów w katalogu rzeczowym?

— Co określa miejsce książki w księgozbiorze?

— Jaki jest układ książek w naszej bibliotece? (Czy może być inny? Jaki?)

• Karta katalogowa — opis katalogowy i jego podstawowe elementy.

Posługujemy się planszą z powiększonym wzorem karty katalogowej — przypominamy uczniom podstawowe elementy opisu katalogowego, ich miejsce na karcie, a także miejsce sygnatury i symbolu UKD. Na podstawie wybranej książki omawiamy jej budowę, zwracając uwagę uczniom na te miejsca, w których mogą znaleźć dane potrzebne do skatalogowania książki (strona przedtytułowa, strona tytułowa i jej odwrocie).

• Ćwiczenia praktyczne z katalogiem alfabetycznym:

1. Przystosowujemy ogólną definicję katalogu do pojęcia katalog alfabetyczny (uczniowie notują w zeszytach).

2. Uczniowie (w zespołach) odczytują polecenia do ćwiczeń:

Wyszukaj w katalogu alfabetycznym i wypisz po 4 tytuły utworów wymienionych pisarzy:

Grupa I Henryk Sienkiewicz, Aleksy Tołstoj

Grupa II Adam Mickiewicz, Aleksander Dumas

Grupa III Jarosław Iwaszkiewicz, Molière

Grupa IV Stefan Żeromski, Honoriusz Balzak

Grupa V Jan Kochanowski, William Szekspir

Grupa VI Józef Ignacy Kraszewski, Lew Tołstoj

Po wykonaniu ćwiczenia jeden uczeń z zespołu odczytuje odpowiedź.

3. Uczniowie sporządzają samodzielnie opis katalogowy książki przydzielonej przez bibliotekarza (plansza wisi tak, aby mogli z niej korzystać). W trakcie ćwiczeń bibliotekarz podchodzi do stolików i sprawdza, jak postępuje praca, koryguje błędy, odpowiada na pytania. Po sprawdzeniu poprawności opisów każdy z uczniów wybiera właściwą skrzyneczkę katalogu alfabetycznego i włącza kartę ze

swim opisem do katalogu (pionowo, aby można było sprawdzić poprawność włączenia). Karty uczniowie zatrzymują razem z książkami, gdyż potrzebne będą przy ćwiczeniach z katalogiem rzeczowym.

● Ćwiczenia praktyczne z katalogiem rzeczowym:

1. Przystosowujemy ogólną definicję katalogu do pojęcia: katalog rzeczowy (uczniowie notują).

2. Omawiamy UKD:

- co to jest,
- kiedy powstała,
- na czym polega — objaśnienie schematu i omówienie działów głównych,
- UKD jako system międzynarodowy, jego znaczenie,
- związek symbolu klasyfikacji z sygnaturą, miejsce książki w księgozbiornie.

Jako przykład pokazujemy uczniom książki o różnych symbolach klasyfikacji (chodzi o uświadomienie im faktu, iż jedna książka może być zaszeregowana do kilku działów). Prezentujemy również „Schemat układu rzeczowego opartego na UKD katalogu biblioteki szkoły podstawowej i średniej ogólnokształcącej”.

3. Ćwiczenia — uczniowie odczytują polecenia (praca w zespołach):

Wynotuj autora i tytuły książek, które ułatwią ci opracowanie podanych tematów (zaznacz działy, w których szukałeś):

Grupa I Życie i twórczość Adama Mickiewicza.
Budowa i działanie silnika 4- i 2-suwowego.

Grupa II Powstanie listopadowe i jego znaczenie.
Z dziejów matematyki.

Grupa III Rozwój cywilizacji i kultury greckiej.
Historia literatury rosyjskiej.

Grupa IV Fizjologia roślin.

Wspomnienia uczestników II wojny światowej w Polsce — na podstawie wspomnień, listów, pamiętników.

Grupa V I wojna światowa w Europie.
Życie i twórczość Jana Kochanowskiego.

Grupa VI Podróż i odkrycia geograficzne.
Nauczanie języków obcych w szkole średniej.

W trakcie ćwiczeń bibliotekarz sprawdza pracę, wskazuje błędy, udziela niezbędnej pomocy. Po wykonaniu ćwiczenia jedna osoba z zespołu odczytuje odpowiedź.

4. Uczniowie samodzielnie próbują sklasyfikować katalogowaną wcześniej książkę, wpisując symbol UKD w odpowiednim miejscu na karcie katalogowej. Sprawdzamy poprawność klasyfikacji; pozostali uczniowie zastanawiają się, czy odpowiadający kolega wyczerpał możliwości w zaszeregowaniu swojej pozycji do jednego lub kilku działów, i ewentualnie uzupełniają odpowiedź.

● Zakończenie lekcji:

1. Krótkie zebranie i podsumowanie materiału.

2. Uczniowie otrzymują polecenie sporządzenia notatki według podanych punktów:

- Katalog alfabetyczny i rzeczowy — zasady korzystania.
- Układ i rodzaj kart w obu katalogach.
- Symbol UKD a sygnatura.
- Krótka notatka na temat historii i znaczenia UKD.

3. W porozumieniu z polonistą można zadać uczniom temat wypracowania (referatu), do którego mają zebrać odpowiednią literaturę.

Lekcję powyższą możemy przeprowadzić zarówno w klasie pierwszej, jak i drugiej szkoły średniej. Ćwiczenia praktyczne mogą wykonywać — w formie sprawdzianu wiadomości — również uczniowie starszych klas.

GRAZYNA SZPULAK

INFORMUJEMY AUTORÓW, że dysponując niewielką objętością numerów nie możemy kwalifikować do druku artykułów przekraczających 8—10 znormalizowanych stron (30 wierszy) maszynopisu. Artykułów nie zamówionych przez redakcję nie zwracamy. Zastrzegamy sobie prawo do skracania, adiustacji tekstów, nadawania własnych tytułów. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Spis treści za 1986 r.

ARTYKUŁY TREŚCI OGÓLNEJ

P.6.

Adamczyk Hanna	
— Biblioteczna biurokracja, czyli kolejka do zeszytu	10—17
Bejster Cecylia	
— Rozbudzanie zainteresowania książką w wychowankach Państwowego Pogotowia Opiekuńczego w Chełmie	11/12—23
Biliński Lucjan	
— Książki w zapisach kasetowych	11/12—20
— System biblioteczny i informacyjny w Finlandii	2—13, 3—7
Czajkowski Franciszek	
— Czytelnictwo osób starszych	6—3
Czosnyka Józef Tadeusz	
— O ekslibrisach w 470 rocznicę pierwszego polskiego znaku książkowego	11/12—10
Drzewiecki Marcin	
— Biblioteki szkolne i pedagogiczne w krajowym systemie informacji	3—3
— Biblioteki szkolne i pedagogiczne w Polsce. Stan bieżący i perspektywy	11/12—5
H.K.	
— Wykorzystanie czasopism bibliotekarskich	7/8—16
Howorka Bolesław	
— Ochrona książki bibliotecznej	7/8—8
Jakubiec Henryk	
— Wokół olsztyńskich bibliotek łączonych	7/8—6
Jyż Gabriela	
— Dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z 17 IV 1946 r. (w czterdziestą rocznicę uchwalenia)	2—3
Małkowski Nikodem	
— Pierwsze rozliczenie	6—11
Michalski Lech	
— Czy mikrofilmy w gminnych bibliotekach?	11/12—25
Mikulska Zofia	
— Rozwój czy dreptanie	10—6
Nagórska Izabela	
— Bariery	11/12—13
Nahotko Marek	
— Kształcenie bibliotekarzy na poziomie wyższym — mity i rzeczywistość	7/8—3
Niedziela Stanisława	
— Najpierw trzeba poznać potrzeby	7/8—17
Niemczykowska Aleksandra	
— Centrum Ustawicznego Kształcenia na zakręcie	2—6
— Czy w rozwoju świata nie biorą udziału biblioteki?	6—8
Pawlikowska Ewa	
— Laureaci Nagrody im. Heleny Radlińskiej za wybitne osiągnięcia w zakresie bibliotekoznawstwa i bibliotekarstwa w r. 1986	10—13
— Współtwórcy Dekretu	1—11
Walczak Marian	
— Przydatność czasopism bibliotekarskich w oczach czytelników	1—7
Wójcik Ewa	
— Kształcenie bibliotekarzy we Francji	4—3
Zybert Elżbieta Barbara	
— Z problemów bibliotek więziennych	10—3
<i>Przysposobienie czytelnicze i informacyjne</i>	
Broll Małgorzata	
— Nie można z tego zrezygnować	4—9
Giewartowska Danuta	
— Zgadzam się z Mieczysławem Łydziańskim	4—9
Krawczykowska Bożena	
— Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej	5—3

Uwagi zespołu samokształceniowego nauczycieli bibliotekarzy dzielnicy Wrocław — Stare Miasto o programie przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w szkole podstawowej	4—8
<i>Wkładka instrukcyjno-metodyczna nr 1</i>	9(I—VIII)
Iwicka-Okońska Anna	
— Rozkład materiału nauczania <i>Programu przysposobienia czytelniczego i informacyjnego dla szkół podstawowych</i>	
<i>Prawo biblioteczne</i>	
Bednarz Jerzy	
— Premie	3—21
— Nowa tabela grup wynagrodzenia. Nowa tabela stawek	4—22
— Zasiłki. Nagrody	5—25
— Kwalifikacje pracowników działalności podstawowej	6—19
— Dochody emerytów. Ulgowe przejazdy kolejowe	7/8—32
— Wynagrodzenie pracowników transportu. Przykładowy zakładowy regulamin premiowania, Ryczały w punktach bibliotecznych	9—11
— Wyższe — stawki dodatków za znajomość języków obcych ; kredyty MM ; odpisy na fundusz socjalny ; wynagrodzenia osób wygłaszających odczyty, prelekcje i referaty	10—26
— Sprawy statutów bibliotek publicznych. Podwyżka najniższych wynagrodzeń. Świadectwa pracy	11/12—33
K.K.	
— Odpowiedzi redakcji	9—13, 10—27

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Konkurs na wspomnienia w związku z 70-leciem SBP	11/12—35
Założenia programowo-organizacyjne obchodów 70-lecia SBP	11/12—3
Wasilewski Juliusz	
— Osiem razy zjazd bibliotekarzy	1—3, 2—9
— Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Fakty — wydarzenia — iluzje	3—11, 4—18, 5—7, 6—14, 7/8—11, 9—5, 10—9, 11/12—16

ORGANIZACJA I TECHNIKA PRACY BIBLIOTECZNEJ

Burakowski Jan	
— Bibliobus, ale jaki?	1—16
— Dwa pierwsze dni w bibliobusie	2—20
Kamińska Halina	
— Jeszcze o bibliobusach	9—3
L.B.	
— SINTO a plan specjalizacji zbiorów materiałów bibliotecznych	9—17
Rohozińska Krystyna	
— Konferencja na temat opracowania rzeczowego zbiorów	9—17
<i>Przepisy katalogowania książek</i>	
Lenartowicz Maria	
— Budowa opisu bibliograficznego	11/12—30
— Dobór elementów opisu bibliograficznego	7/8—30
— Forma elementów opisu bibliograficznego	10—24
— Forma hasła korporatywnego	3—23
— Forma hasła osobowego	4—23
— Pozycje główne i dodatkowe	6—17
— Tytuł ujednolicony	5—24
— Wybór hasła autorskiego w katalogu alfabetycznym	1—15
— Wybór hasła korporatywnego w katalogu alfabetycznym	2—25

FORMY PRACY Z CZYTELNIKIEM

Hładasz Józef	
— W nowoczesnej drukarni — wycieczka	5—20
Jachimczak Barbara	
— Żegnaj nam szkoło! Montaż poetycko-muzyczny dla klasy VIII	4—25
Niedziela Stanisława	
— Baśnie z różnych stron świata	1—23, 4—21, 5—23, 9—9
Półtorak Wanda	
— Dni Oświaty, Książki i Prasy. Scenariusz apelu	2—22
Satora Maria	
— Jak powstaje książka — lekcja w szkole podstawowej	11/12—28
— Nasza biblioteka. Lekcja dla kl. I	9—11

— Rodzaje czasopim. Lekcja biblioteczna w szkole podstawowej	10—21
Szczerbińska-Kosiel Maria	
— Biblioteki, ich zadania i rola w społeczeństwie. Lekcja z przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w kl. VIII	7/8—28
Wójcik Maria	
— Obóz czytelniczy dla dzieci i młodzieży	3—24

Z ŻYCIĄ BIBLIOTEK

Adamczyk Hanna	
— 40-lecie WBP w Elblągu	5—22
Biliński Lucjan	
— Wyniki współzawodnictwa o najlepszą bibliotekę w gminie	5—14
Gralewski Zbigniew	
— 80-lecie bibliotekarstwa publicznego w Skierniewicach	11/12—22
Nagórska Izabela	
— Tablice pamiątkowe na murach łódzkich bibliotek	10—8
Wołosz Jan	
— Co nowego w Bibliotece Narodowej	3—25, 10—22

ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Andrzejewska Jadwiga	
— Przystosowanie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej. Zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych	3—16, 4—10
— Przystosowanie czytelnicze i informacyjne w szkołach ponadpodstawowych. Zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych	5—10
— Lekcje biblioteczne poświęcone różnym przedmiotom nauczania	7/8—22
Jabłkowska-Jaskulska Anna	
— Claude Simon. Nobel'85	1—18
Kornaszewska Marzena	
— Nowe książki dla dzieci i młodzieży	1—20, 2—27, 3—27, 5—26, 6—21, 7/8—33, 9—14

WSRÓD KSIĄZEK

J.W.	
— Janiny Klave <i>Historia literatury portugalskiej</i> , 1985	1—19
— Zbigniewa Jarosińskiego <i>Postacie poezji</i> , Wwa 1985	5—21
Jopkiewicz Andrzej	
— <i>Katalog regulaminów i instrukcji wojskowych</i>	11/12—27
Kempa Andrzej	
— Bernard Juliusz, <i>Rozwój Biblioteki Miejskiej we Wrocławiu w l. 1945 — 1954</i> , Wrocław 1985	7/8—27
— Alina Sokołowska-Szczepaniec, <i>Kultura Wrocławia w publikacjach 1945 — 1946 Bibliografia</i> , Wrocław 1985	7/8—27
Kondek Stanisław	
— Bibliotekarskie lektury	9—15, 10—28
Małkowski Nikodem	
— IBIK	4—28

SYLWETKI BIBLIOTEKARZY

Burakowski Jan	
— Emilia Sukertowa-Biedrawina — patronka Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie	7/8—20
Gutry Maria	
— Barbara Groniowska — Wspomnienie	9—7
Pawlikowska Ewa	
— Jadwiga Filipkowska-Szemplińska	2—18
Popławska Janina	
— Jadwiga Tatjewska. Bibliotekarz — społecznik	7/8—18
Wróblewski Jan	
— Anna Błazińska	11/12—26
Zarzębski Tadeusz	
— Jadwiga Szemplińska (wspomnienie)	5—18
<i>Kto jest kim w bibliotekarstwie i informacji naukowej</i> — wkładka do nr 1—9, 11/12	
Wykaz osób uwzględnionych w roczniku 1986 znajduje się w nrze 1/1987	

ROZNE

Kozioł Maria	
— Rocznice literackie 1987	10—18
L.B.	
— Dwa posiedzenia PRB	9—9
Meżyński Andrzej	
— O dostępności „Przeglądu Bibliotecznego”	2—28
„Prasa Techniczna” „czasopismo ludzi piszących o technice	9—10
Spis treści 1985	wkładka do nru 1

NASI AUTORZY

Adamczyk Hanna (Elbląg) — 5—22, 10—17	Kornaszewska Marzena (Warszawa) — 1—20, 2—27, 3—27, 5—26, 6—21, 7/8—33, 9—14
Andrzejewska Jadwiga (Wrocław) — 3—16, 4—10, 5—10, 7/8—22	Kozioł Maria (Lublin) — 10—18
Bednarz Jerzy (Warszawa) — 3—21, 4—22, 5—25, 6—19, 7/8—32, 9—11, 10—26, 11/12—33	Krawczykowska Bożena (Warszawa) — 5—3
Bejster Cecylia (Chełm) — 11/12—23	L.B. [Lucjan Biliński] (Warszawa) — 9—9, 9—17
Biliński Lucjan (Warszawa) — 2—13, 3—7, 5—14, 11/12—20	Lenartowicz Maria (Warszawa) — 1—15, 2—25, 3—23, 4—23, 5—24, 6—17, 7/8—30, 10—24, 11/12—30
Broll Małgorzata (Chorzów) — 4—9	Małkowski Nikodem (Warszawa) — 4—28, 6—11
Burakowski Jan (Olsztyn) — 1—16, 2—20, 7/8—20	Meżyński Andrzej (Warszawa) — 2—28
Czajkowski Franciszek (Toruń) — 6—3	Michalski Lech (Puławy) — 11/12—25
Czosnyca Józef Tadeusz (Wojcieszów) — 11/12—10	Mikulska Zofia () — 10—6
Drzewiecki Marcin (Warszawa) — 3—3, 11/12—5	Nagórska Izabela (Łódź) — 10—8, 11/12—13
Giewartowska Danuta (Siedlce) — 4—9	Nahotko Marek (Kraków) — 7/8—3
Gralewski Zbigniew (Skierniewice) — 11/12—22	Niedziela Stanisława (Oświęcim) — 1—23, 4—21, 5—23, 6—8, 7/8—17, 9—9
Gutry Maria (Warszawa) — 9—7	Niemczykowa Aleksandra (Warszawa) — 2—6, 6—8
H.K. [Halina Kamińska] (Warszawa) 7/8—16	Pawlikowska Ewa (Warszawa) — 1—11, 2—18, 10—13
Hładasz Józef (Rodnowo) — 5—20	Popławska Janina (Warszawa) — 7/8—18
Howorka Bolesław (Poznań) — 7/8—8	Półtorak Wanda (Skarżysko Kamienna) — 2—22
Jabłońska-Jaskulska Anna (Warszawa) — 1—18	Rohozińska Krystyna (Wrocław) — 9—17
Iwicka-Okońska Anna (Łódź) — 9 — wkładka	Satora Maria (Aleksandrów Kujawski) — 9—11, 10—21, 11/12—28
J.W. [Juliusz Wasilewski] (Warszawa) — 1—19, 5—21	Szczerbińska-Kosiel Maria (Warszawa) — 7/8—28
Jachimczak Barbara (Kędzierzyn-Koźle) — 4—25	Walczak Marian (Jarocin) — 1—7
Jakubiec Henryk (Olsztyn) — 7/8—6	Wasilewska Władysława (Warszawa) — 7/8—27, 10—28
Jopkiewicz Andrzej (Warszawa) — 11/12—29	Wasilewski Juliusz (Warszawa) — 1—3, 2—9, 3—11, 4—18, 5—7, 6—14, 7/8—11, 9—5, 10—9, 11/12—16
Jyż Gabriela (Sosnowiec) — 2—3	Wołosz Jan (Warszawa) — 3—25, 10—22
K.K. [Krystyna Kuźmińska] (Warszawa) — 9—13, 10—27	Wójcik Ewa (Warszawa) — 4—3
Kamińska Halina (Warszawa) — 9—13	Wójcik Maria (Bydgoszcz) — 3—24
Kempa Andrzej (Łódź) — 7/8—27	Wróblewski Jan (Olsztyn) — 11/12—26
Kondek Stanisław (Warszawa) — 9—15, 10—28	Zarzębski Tadeusz (Warszawa) — 5—18
	Zybert Elżbieta Barbara (Warszawa) — 10—3

ZMIANY ORGANIZACYJNE W MINISTERSTWIE KULTURY I SZTUKI objęły sferę zarządzania bibliotekami. W celu zintegrowania całokształtu problematyki książki w jednym pionie (podporządkowanym jednemu wiceministrowi) komórce organizacyjną ds. bibliotek włączono do Departamentu Książki, który ma otrzymać nazwę Departamentu Książki i Bibliotek. Reorganizacja ma przyczynić się przede wszystkim do bliższego powiązania bibliotekarstwa z rynkiem książki zapewnienia środowisku bibliotekarskiemu większego wpływu na budowanie oferty wydawniczej, (priorytet potrzeb bibliotek w planach wydawniczych). Wiceministrem odpowiedzialnym za sprawy książki został Kazimierz Molek (zob. Personalna w nr. 10/1986), dyrektorem Departamentu Książki i Bibliotek — Stanisław Piaścik (zob. Personalna w bieżącym numerze). Zastępcy dyrektora Departamentu odpowiedzialnego za sprawy bibliotek do końca 1986 r. nie powołano.

Dekadzie „Człowiek-Swiat-Polityka” — w woj. chełmskim towarzyszyły: wystawa dorobku edytorskiego KAW, spotkanie kierownictwa KAW z bibliotekarzami, księgarzami i czytelnikami województwa, spotkanie z pisarzami. Zarząd Okręgu SBP zorganizował kiermasz wydawnictw KAW (I.M.)

W ramach XX Dekady „Człowiek-Swiat-Polityka” WBP im. Łukasza Górnickiego i Zarząd Okręgu SBP w Białymstoku zorganizowały (5 XII) wojewódzką konferencję poświęconą problemom upowszechniania czytelnictwa. Program obejmował referaty: A. Zielińskiego: *O społecznym zasięgu książki*, W. Adamca: *O wykorzystaniu nowości w księgozbiorach bibliotecznych*, L. Bilińskiego: *Kreowanie wyborów czytelniczych przez biblioteki publiczne*.

UROCZYSTE PRZEKAZANIE MIEJSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W KRAKOWIE PAŁACU LARISCHA (ul. Wiosny Ludów 6) odbyło się 10 X 1986. Uroczystości towarzyszyło m.in. otwarcie wystaw „Miejska Biblioteka w Pradze” i „Exlibrisy Jarego Napieracza”.

ZARZĄD GŁÓWNY SBP NA POSIEDZENIU PLENARNYM (16 X 1986) w Klubie Księgarza w Warszawie przyjął m.in. założenia programowo-organizacyjne obchodów 70-lecia SBP, plan pracy na r. 1987. Plan obok przedsięwzięć związanych z obchodami jubileuszu SBP uwzględniła m.in.: udział w pracach nad ostateczną wersją „Programu rozwoju bibliotekarstwa” do r. 2000 i projektu ustawy o systemie biblioteczno-informacyjnym; opracowanie projektu jednolitych zasad wynagradzania bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej; współudział w przygotowaniu analizy stanu realizacji uchwały Komisji Kultury KC PZPR pt. „Stan i kierunki rozwoju bibliotek w Polsce”; działania na rzecz nowelizacji systemu kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej; przeprowadzenie

tw. letniej szkoły bibliotekarskiej dla kadry nauczającej w pomaturalnych studiach bibliotekarskich; zorganizowanie — ogólnopolskiego seminarium nt. bibliografii terytorialnej, II ogólnopolskiej narady radnych bibliotekarzy i księgarzy, VII konferencji bibliotekarzy muzycznych, kursu szkoleniowego dla osób prowadzących zbiory muzyczne w bibliotekach publicznych; wypracowanie koncepcji podręcznika bibliotekarskiego; wydanie 8 pozycji książkowych.

Z OKAZJI 40-LECIA DEKRETU O BIBLIOTEKACH WBP im. Władysława Broniewskiego i Zarząd Okręgu SBP w Sieradzu zorganizowały (14 XI) spotkanie połączone z otwarciem wystawy „40 lat bibliotek publicznych województwa sieradzkiego”.

BIBLIOTEKARZE W SŁUŻBIE KSIĄŻKI — konferencję naukową pod tym hasłem zorganizowały (19—20 XI 1986), Biblioteka Główna i Zakład Bibliotekoznawstwa WSP w Olsztynie oraz miejscowy Zarząd Okręgu SBP. W programie znalazły się referaty: doc. dr hab. J. Rudnicka — *Marek Reverdił — bibliotekarz na Zamku Warszawskim*; doc. dr hab. Z. Gaca-Dąbrowska — *Problemy zawodu bibliotekarza II Rzeczypospolitej*; doc. dr hab. I. Włodarczyk — *Polscy bibliotekarze oświatowi w okresie międzywojennym. Ideaty i rzeczywistość*; doc. dr hab. Jan Wróblewski — *Udział społecznych bibliotekarzy oświatowych i organizatorów czytelnictwa w kształtowaniu się świadomości narodowej*; doc. dr hab. W. Goriszowski — *Osobowość bibliotekarza jako czynnik warunkujący efekty pedagogiczne bibliotek*; mgr A. Krajewska: *Wzór osobowy bibliotekarza we wspomnieniach pośmiertnych*; prof. dr hab. J. Kołodziejska: *Znaczenie szkolnictwa bibliotekarskiego w formowaniu się zawodu*; mgr A. Rusek: *Sytuacja zawodowa pracowników bibliotek z wykształceniem bibliotekoznawczym*; dr W. Pindłowa — *Zawód pracownika informacji naukowej w zmieniającym się świecie techniki*.

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA POŚWIĘCONA PROBLEMOM UPOWSZECZNIANIA CZYTELNICTWA zorganizowana została (Rzeszów 25—26 XI 1986) przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, Bibliotekę Narodową i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Rzeszowie. Celem narady, w której uczestniczyli dyrektorzy wojewódzkich bibliotek publicznych oraz dyrektorzy i kierownicy większych bibliotek województwa rzeszowskiego, było przedstawienie aktualnych danych o stanie czytelnictwa oraz poszukiwanie bardziej skutecznych sposobów popularyzacji książki przez biblioteki. W programie znalazły się referaty: A. Zieliński: *O społecznym zasięgu książki*; W. Adamiec: *O wykorzystaniu nowości w księgozbiorach bibliotecznych*; L. Biliński: *Kreowanie wyborów czytelniczych przez biblioteki publiczne*; I. Kmieć: *O wykorzystaniu tzw. kanonu książki bibliotecznych*; M. Ożóg: *Upowszechnianie*

INFORMACJE · POGŁOSKI · DONOSY · INFORMACJE

literatury społeczno-politycznej; K. Potyra: *Współdziałanie Gminnych Ośrodków Kultury i bibliotek na rzecz upowszechniania kultury czytelnictwa w gminie*; Z. Daraż: *Problemy, doświadczenia, perspektywy upowszechniania czytelnictwa w woj. rzeszowskim*.

PUBLIKACJE

MARIA MARCZYŃSKA, RYSZARD ZMUDA; *Bibliografia łódzkiej produkcji wydawniczej 1918—1939*. Łódź 1986. Praca wydana w serii Wydawnictwa bibliograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi stanowi kontynuację wydanej wcześniej (1975) bibliografii do r. 1918, zawiera ponad 5000 pozycji. Zastosowano kryterium typograficzno-wydawnicze. Zbyt niski nakład (250 + 50 egz.) nie zaspokoił z pewnością potrzeb potencjalnych użytkowników cennego dzieła. (A.K.)

Bibliografia prac Izabeli Nagórskiej 1948—1968. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Okręg Łódź, MBP im. L. Waryńskiego. Łódź 1986. Wydana w 50 egz. z okazji 50-lecia pracy zawodowej i społecznej Izabeli Nagórskiej publikacja zawiera wykaz 154 prac autorskich, głównie artykułów w czasopismach bibliotekarskich.

„Bibliotekarz Olsztyński” nr 2/1986 Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. Kolejny zeszyt kwartalnika ma charakter jubileuszowy (40-lecie Dekretu o bibliotekach i 40-leciu olsztyńskich bibliotek publicznych), zawiera m.in. materiały podsumowujące różne aspekty działalności bibliotek publicznych województwa w l. 1975—1985, wspomnienia bibliotekarzy, kronikę wydarzeń z życia bibliotek 1971—1985.

Wśród tarnowskich bibliotekarzy. *Informator*. Wydana przez Zarząd Okręgu SBP w Tarnowie publikacja przedstawia sylwetki 7 wybitnych bibliotekarzy z rejonu tarnowskiego: Marii Bieławskiej, Janiny Biłos-Puchały, Stanisławy Bratko, Zofii Dynowskiej, Salomei Gąciarz, Leopoldyny Głoś, Janiny Janiczek, Rozalii Klubowej, Moniki Komasowej, Zofii Kupiec, Zofii Leśniak, Heleny Najdały, Ewy Olszak, Marii Pawlikowskiej, Zofii Putowej, Antoniego Romanowskiego, Józefa Tymkowicza. We wstępie napisano m.in.: „Chcielibyśmy, aby młodzież bibliotekarska w województwie tarnowskim czuła się związana z zawodem, który od tylu lat dobrze służy Polsce i Polakom, a przed którym ciągle roztaczane są nadzieje na lepszą przyszłość. Niechże pokrzepi ją także świadomość, że kontynuuje i pomnaża pracę tyłu naprawdę nieprzeciętnych, o których piszemy w *Informatorze*, składając im tą drogą nasz szacunek i podziękowanie”.

PERSONALIA

dr Zbigniew Domino (l. 47), żonaty, 2 dzieci, absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, literat, dziennikarz, wydawca, płk LWP (w stanie spoczynku), b. żołnierz Doraźnych Sił Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie, autor licznych opowiadań i powieści został zastępcą kierownika Wydziału Kultury KC PZPR. Ulubionymi zajęciami zastępcy kierownika są: turystyka, wędkarstwo, narty.

Stanisław Piaścik (l. 48), żonaty, córka, absolwent filologii klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego, ostatnio redaktor naczelny „Publikacji Humanistycznych” w Państwowym Wydawnictwie Naukowym został dyrektorem Departamentu Książki i Bibliotek w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Dyr. Piaścik gra w tenisa, lubi uprawiać średniogórską wspinacz-

